

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 novembre 2023

PROPOSITION DE LOI

portant le livre 6
“La responsabilité extracontractuelle”
du Code civil

Amendements

Voir:

Doc 55 **3213/ (2022/2023)**:

- 001: Proposition de loi de M. Geens et Mme Gabriëls.
- 002: Avis du Conseil d'État.
- 003: Amendements.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 november 2023

WETSVOORSTEL

houdende boek 6
“Buitencontractuele aansprakelijkheid”
van het Burgerlijk Wetboek

Amendementen

Zie:

Doc 55 **3213/ (2022/2023)**:

- 001: Wetsvoorstel van de heer Geens en mevrouw Gabriëls.
- 002: Advies van de Raad van State.
- 003: Amendementen.

10635

N° 10 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Avant l'article 6.1 proposé, dans le Chapitre 1er "Dispositions introductives", remplacer l'intitulé de la section 1er par ce qui suit:

"Section 1re. Disposition générale".

JUSTIFICATION

Dès lors que l'article 6.2 est supprimé et que la section 1re ne compte donc plus qu'un seul article, il convient de modifier l'intitulé de cette section.

Nr. 10 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Voor het voorgestelde artikel 6.1, in hoofdstuk 1 "Inleidende bepalingen" het opschrift van afdeling 1 vervangen als volgt:

"Afdeling 1. Algemene bepaling".

VERANTWOORDING

Aangezien artikel 6.2 wordt geschrapt en er zich onder afdeling 1 dus nog maar één artikel bevindt, is het gepast het opschrift van de afdeling aan te passen.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 11 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans le texte français de l'article 6.1 proposé, remplacer le mot "formulation" par le mot "texte".

JUSTIFICATION

Le présent amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État et vise à mieux aligner cette disposition sur l'article 5.3, alinéa 2, du Code civil.

Nr. 11 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In de Franse tekst van het voorgestelde artikel 6.1 het woord "formulation" vervangen door het woord "texte".

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State en strekt ertoe de bewoordingen van deze bepaling beter af te stemmen op artikel 5.3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 12 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Supprimer l'article 6.2 proposé.

JUSTIFICATION

Comme l'a également suggéré le Conseil d'État, le contenu de cette disposition est intégré dans l'article 6.3 initial, qui est aussi modifié.

Nr. 12 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.2 weglaten.

VERANTWOORDING

Zoals ook gesuggereerd door de Raad van State wordt de inhoud van deze bepaling samengevoegd met het oorspronkelijke artikel 6.3, dat ook wordt gewijzigd.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 13 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Avant l'article 6.3 proposé, dans le chapitre 1er "Dispositions introductives", remplacer l'intitulé de la section 2 par ce qui suit:

"Concours".

JUSTIFICATION

Le mot "concours" est suffisant comme intitulé de la section 2. La section 2, telle que modifiée après la suppression de l'article 6.2, contient deux articles: une disposition précisant la portée générale et une règle particulière pour le concours des responsabilités extracontractuelle et contractuelle.

Nr. 13 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Voor het voorgestelde artikel 6.3, in hoofdstuk 1 "Inleidende bepalingen" het opschrift van afdeling 2. vervangen als volgt:

"Samenloop".

VERANTWOORDING

"Samenloop" volstaat als titel van afdeling 2. Afdeling 2, gewijzigd na de weglating van artikel 6.2, omvat twee artikelen. Een bepaling met de algemene draagwijdte en een bijzondere regel voor de samenloop van buitencontractuele en contractuele aansprakelijkheid.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 14 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.3 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans l'intitulé de l'article, supprimer les mots "des règles de responsabilité extracontractuelle";

2° insérer les mots "du présent livre, d'autres parties" entre les mots "d'autres dispositions" et les mots "du présent Code".

JUSTIFICATION

Une partie de l'intitulé de l'article, à savoir les mots "*des règles de responsabilité extracontractuelle*", est supprimée dès lors que la disposition, telle que modifiée, s'applique également à d'autres règles juridiques que celles du droit de la responsabilité extracontractuelle. Le titre "Application non exclusive" reflète bien les objectifs du texte. Contrairement à ce qu'a indiqué le Conseil d'État dans son avis (DOC 55 3213/002, p. 4), les articles 6.2 et 6.3 initiaux ne visent pas à prévoir une dérogation à l'adage *lex specialis derogat legi generali*. Cet adage n'est d'ailleurs pas conforme au droit en vigueur. La Cour de Cassation l'a plusieurs fois rejeté comme principe général du droit (voir notamment Cass., 8 juin 2000, C 980345N; Cass., 8 mai 2012, P.110583N; Cass., 19 novembre 2019, P. 19.0538.N/1.).

Le projet part au contraire du principe de l'application non exclusive des dispositions légales du droit privé. En principe, les dispositions dont les conditions d'application sont remplies s'appliquent, même si les conditions d'application d'autres règles juridiques sont simultanément remplies. La réponse à la question de savoir si un texte légal exclut l'application d'un autre texte légal nécessite une analyse des textes concernés et ne découle pas d'une règle générale. Ce point est explicité dans les développements de la proposition de loi

Nr. 14 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.3 de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in het opschrift van het artikel de woorden "van de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels" weglaten;

2° tussen de woorden "andere bepalingen van" en de woorden "dit Wetboek" de woorden "dit boek, van andere delen van" invoegen.

VERANTWOORDING

Een deel van het opschrift van het artikel, namelijk de woorden "*van buitencontractuele aansprakelijkheidsregels*" wordt geschrapt, omdat de bepaling, zoals gewijzigd, ook van toepassing is op andere rechtsregels dan deze uit het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht. De titel "Niet exclusieve werking" beantwoordt wel degelijk aan de bedoelingen van de tekst. In tegenstelling met wat de Raad van State schrijft (55/3213/002, p. 4), hebben de oorspronkelijke artikelen 6.2 en 6.3 niet tot doel om een afwijking te formuleren van het adagium *lex specialis derogat legi generali*. Dit laatste beantwoordt overigens niet aan het geldende recht. De gelding ervan als algemeen rechtsbeginsel werd door het Hof van Cassatie herhaaldelijk afgewezen (o.m. 8 juni 2000, C 980345N; 8 mei 2012, P.110583N; 19 november 2019 P. 19.0538.N/1.).

Het ontwerp neemt daarentegen als uitgangspunt de niet-exclusieve werking van de wetbepalingen van het privaatrecht. In beginsel vinden de bepalingen waarvan de toepassingsvoorwaarden vervuld zijn toepassing, ook al zijn de toepassingsvoorwaarden van andere rechtsregels gelijktijdig vervuld. Of een wettekst de toepassing van een andere wettekst uitsluit, moet blijken uit een analyse van de betrokken teksten en volgt niet uit een algemene regel. Dit wordt verder toegelicht in de Toelichting van het wetsvoorstel (55K3213001,

(DOC 55 3213/001, p. 18). La deuxième modification précise ensuite clairement que les règles du livre 6 ne s'excluent pas non plus mutuellement.

p. 18) De tweede wijziging expliciteert vervolgens duidelijk dat ook de regels van boek 6 elkaar niet onderling uitsluiten.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 15 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.4 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le § 1er, alinéa 2, remplacer la première phrase par ce qui suit:

“Toutefois, si, sur le fondement de la responsabilité extracontractuelle, la personne lésée demande à son cocontractant la réparation d'un dommage causé par l'inexécution d'une obligation contractuelle, ce cocontractant peut invoquer les moyens de défense découlant du contrat qu'il a conclu avec la partie lésée, de la législation en matière de contrats spéciaux et des règles particulières de prescription applicables au contrat”;

2° dans le § 1er, alinéa 2, dernière phrase, insérer les mots “ou psychique” entre les mots “intégrité physique” et les mots “ou d'une faute commise avec l'intention de causer un dommage”;

3° remplacer le § 2 par ce qui suit:

“Les dispositions légales en matière de responsabilité extracontractuelle ne sont toutefois pas applicables si la personne lésée demande à un auxiliaire de son cocontractant la réparation d'un dommage causé par l'inexécution d'une obligation contractuelle, et ce sans préjudice de l'article 5.110, § 2.

Par dérogation à l'alinéa 1er, les dispositions légales en matière de responsabilité extracontractuelle sont applicables si la personne lésée demande la réparation d'un dommage résultant d'une atteinte à l'intégrité physique ou psychique ou d'une faute commise avec l'intention de causer un dommage.”.

Nr. 15 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.4, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 1, tweede lid, de eerste zin vervangen als volgt:

“Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van zijn medecontractant, kan deze medecontractant de verweermiddelen invoeren die voortvloeien uit zijn contract met de benadeelde, uit de wetgeving inzake bijzondere contracten en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract.”

2° in § 1, tweede lid, laatste zin, de woorden “of psychische” invoegen tussen het woord “fysieke” en het woord “integriteit”;

3° paragraaf 2 vervangen als volgt:

“De wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid vinden evenwel geen toepassing indien de benadeelde schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, en zulks onverminderd artikel 5.110, § 2.

In afwijking van het eerste lid, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid wel toepassing indien de benadeelde schadeloosstelling vordert voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken.”.

JUSTIFICATION

La modification proposée du paragraphe 1er de l'article 6.4 définit plus précisément qui sont les parties au contrat sur la base duquel le cocontractant peut invoquer des moyens de défense.

Le texte est par ailleurs modifié sur le plan rédactionnel afin que les règles légales auxquelles il est renvoyé soient mentionnées après le contrat. En outre, les mots "d'un dommage causé par l'inexécution d'une obligation contractuelle" figurent plus tôt dans la phrase, afin que celle-ci suive la même construction que le deuxième paragraphe.

L'insertion des mots "causé par" n'entraîne aucune modification de fond mais permet de lever tout doute quant au fait qu'un lien causal au sens de l'art. 6.19 est requis.

La proposition traite en règle générale les atteintes à l'intégrité psychique de la même manière que les atteintes à l'intégrité physique.

La limitation de l'application de l'alinéa 2 du paragraphe 1er s'applique uniquement à la réparation d'un dommage résultant d'une atteinte à l'intégrité physique ou psychique de la personne lésée, et non aux autres formes de dommages qui sont causés simultanément ou non.

Le paragraphe 2 concerne les demandes en réparation introduites par la personne lésée à l'égard de l'auxiliaire de son cocontractant.

Le paragraphe 2 est modifié suite aux amendements apportés aux articles 5.89 et 5.110 du Code civil. La règle générale est désormais inscrite à l'article 5.110, § 2. Cet article prévoit la possibilité pour la personne lésée (le créancier principal) d'exercer une action directe contre les auxiliaires de son cocontractant (le débiteur principal). Les moyens de défense que l'auxiliaire peut invoquer sont prévus dans le même article.

La règle générale est contenue à l'article 5.110. L'article 6.4 prévoit quant à lui un régime d'exception. Cette exception visée à l'article 6.4 concerne une action extracontractuelle de la personne lésée à l'égard de l'auxiliaire au cas où ce dernier, dans le cadre de l'exécution du contrat, a commis une faute qui a causé un dommage physique ou psychique ou une faute avec l'intention de causer un dommage. En d'autres termes, l'auxiliaire ne pourra pas invoquer les moyens de défense prévus à l'article 5.110 s'il se trouve dans l'un des cas

VERANTWOORDING

De voorgestelde wijziging in paragraaf 1 van het artikel 6.4 bepaalt nader wie de partijen zijn bij het contract waaruit de medecontractant verweermiddelen kan afleiden.

Verder wordt de tekst redactioneel gewijzigd zodat de wettelijke regels naar waar wordt verwezen samen worden vermeld na het contract. Verder wordt "voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis" naar voor gebracht in de zin zodat deze op dezelfde wijze is opgebouwd als de tweede paragraaf.

Het invoegen van de woorden "veroorzaakt door" brengt geen inhoudelijke wijziging mee, maar neemt alle twijfel weg dat een oorzakelijk verband in de zin van art. 6.19 vereist is.

Aantastingen van de psychische integriteit worden in het voorstel in de regel op dezelfde wijze behandeld als aantastingen van fysieke integriteit.

De beperking op de toepassing van het tweede lid van paragraaf 1 geldt enkel voor de schadeloosstelling voor schade door de aantasting van de fysieke of psychische integriteit van de benadeelde en niet voor andere vormen van schade die zich al dan niet gelijktijdig ermee voordoen.

Paragraaf 2 heeft betrekking op de vorderingen van de benadeelde tegen de hulppersoon van de medecontractant.

Ingevolge de amendementen inzake de artikelen 5.89 en 5.110 van het Burgerlijk Wetboek, wordt paragraaf 2 aangepast. De algemene regeling wordt voortaan ingeschreven in artikel 5.110, § 2. Dit artikel voorziet in de mogelijkheid van de benadeelde (de hoofdschuldeiser) om een rechtstreekse vordering in te stellen tegen de hulppersonen van zijn medecontractant (de hoofdschuldenaar). De verweermiddelen waarop de hulppersoon zich kan beroepen worden in hetzelfde artikel bepaald.

Terwijl de algemene regel wordt bepaald in artikel 5.110, wordt in artikel 6.4 voorzien in een uitzonderingsregime. De uitzondering van artikel 6.4, voorziet in een buitencontractuele vordering van de benadeelde ten aanzien van de hulppersoon in de gevallen dat deze laatste bij de uitvoering van het contract een fout heeft begaan die fysieke of psychische schade heeft veroorzaakt of een fout heeft begaan met het opzet om schade te veroorzaken. Met andere woorden zal de hulppersoon zich niet kunnen beroepen op de verweermiddelen

précités, comme c'est également le cas pour le cocontractant conformément à l'article 6.4, § 1er, alinéa 2.

Cette nouvelle disposition ne porte pas atteinte à l'article 5.229, ni aux règles particulières telles que celles prévues à l'article 18 de la loi relative aux contrats de travail.

voorzien in artikel 5.110 wanneer hij zich in één van de drie voormelde gevallen bevindt, zoals dat ook het geval is voor de medecontractant overeenkomstig artikel 6.4, § 1, tweede lid.

Deze nieuwe bepaling doet geen afbreuk aan het artikel 5.229, noch aan de bijzondere regelingen, bijvoorbeeld in artikel 18 van de arbeidsovereenkomstenwet.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 16 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.7 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le § 1er, insérer les mots “ou interdisant” entre les mots “imposant” et les mots “un comportement déterminé”;

2° dans le texte français du § 1er et du § 2, alinéa 1er, remplacer chaque fois les mots “la règle générale de prudence” par les mots “la norme générale de prudence”.

JUSTIFICATION

Les mots “ou interdisant” sont ajoutés pour préciser qu'il s'agit de règles légales imposant *ou* interdisant un comportement déterminé.

L'amendement (2°) tend aussi à harmoniser les versions française et néerlandaise de l'article 6.7. Le mot “norme” souligne qu'il s'agit d'une norme de conduite dont la portée précise sera déterminée *in concreto* par le juge, en fonction des circonstances de la cause.

Nr. 16 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.7, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 1 de woorden “of verbiedt,” invoegen tussen de woorden “oplegt” en de woorden “of van de algemene zorgvuldigheidsnorm”;

2° in de Franse tekst van § 1 en § 2, eerste lid, de woorden “la règle générale de prudence” telkens vervangen door de woorden “la norme générale de prudence”.

VERANTWOORDING

De woorden “*of verbiedt*” worden toegevoegd teneinde te verduidelijken dat het om wettelijke regels gaat die zowel een gedrag opleggen als een bepaald gedrag verbieden.

Het amendement (2°) strekt er ook toe de Franstalige versie en de Nederlandstalige versie van artikel 6.7 op elkaar af te stemmen. Het woord “*norm*” benadrukt dat het gaat om een gedragsnorm waarvan de precieze draagwijdte door de rechter *in concreto* wordt beoordeeld in functie van de omstandigheden van de zaak.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 17 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Compléter l'article 6.8, alinéa 2, proposé, par les mots:

“, à moins que l'impossibilité résulte de sa propre faute”

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à ajouter, dans l'alinéa 2, que l'impossibilité de respecter la règle de conduite ne peut pas être imputable à une faute commise par la personne se trouvant dans cette impossibilité. Nous précisons ainsi qu'il n'est pas question de force majeure lorsque le responsable s'est mis de sa propre faute dans une situation susceptible de constituer un cas de force majeure (par exemple, l'ébriété). Cet ajout entend aussi donner suite à l'observation formulée par le Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 9).

Nr. 17 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.8, tweede lid, aanvullen met de volgende woorden:

“, tenzij deze onmogelijkheid te wijten is aan zijn fout”

VERANTWOORDING

Aan het tweede lid wordt toegevoegd dat de onmogelijkheid om de toepasselijke gedragsregel na te leven, niet te wijten mag zijn aan een fout van degene die zich in deze onmogelijkheid bevindt. Dit verduidelijkt dat er geen sprake is van overmacht wanneer de aansprakelijke zich op foutieve wijze in een toestand heeft gebracht die overmacht kan uitmaken (bijvoorbeeld dronkenschap). De toevoeging komt ook tegemoet aan de opmerking van de Raad van State (DOC 55 3213/002, p. 9).

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 18 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.9 proposé, apporter les modifications suivantes:

a) remplacer le 1° par ce qui suit:

"1° lorsqu'elle commet une erreur invincible, de fait ou de droit";

b) insérer un 1/1° rédigé comme suit:

"1/1° lorsque, par suite d'une contrainte physique ou psychique, il n'est pas en mesure de respecter les règles de conduite prévues par la loi;"

c) dans le 2°, remplacer les mots "l'oblige" par les mots "le conduit";

d) compléter le 3° par les mots: "*sauf si cet ordre est manifestement illégal***".**

JUSTIFICATION

La première modification (1°) donne suite à l'observation du Conseil d'État, pour éviter que la disposition donne à croire que l'erreur est invincible parce qu'elle consiste en une représentation erronée des faits ou du droit.

Nous insérons un 1/1° pour donner suite à l'observation du Conseil d'État selon laquelle "la contrainte" n'est pas mentionnée comme cause d'exclusion de la responsabilité, bien que la jurisprudence accepte que la contrainte constitue une cause de justification. Cette exclusion de la responsabilité repose sur l'idée que toute personne dont le libre arbitre est neutralisé par la contrainte se trouve dans l'impossibilité de respecter les règles de conduite. La mention de la contrainte comme cause d'exclusion de la responsabilité tend à donner suite à une observation du Conseil d'État, même si cette cause d'exclusion peut aussi impliquer un cas de force majeure et que cela pourrait constituer un double emploi avec l'article 6.8. Cette mention permet en tout cas de préciser que cette disposition ne vise pas à déroger aux causes d'exclusion de la responsabilité acceptées par le droit actuel.

Nr. 18 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.9, de volgende wijzigingen aanbrengen:

a) de bepaling onder 1° vervangen als volgt:

"1° wanneer hij een onoverwinnelijke dwaling begaat, in feite of in rechte;"

b) een bepaling onder 1/1° invoegen, luidende:

"1/1° wanneer hij ingevolge fysieke of psychische dwang onmogelijk de in de wet bepaalde gedragsregel kan naleven;"

c) in de bepaling onder 2° het woord "noodzaakt" vervangen door de woorden "ertoe brengt";

d) de bepaling onder 3° aanvullen met de woorden "*tenzij dit bevel klaarblijkelijk onwettig is***".**

VERANTWOORDING

De wijziging onder 1° houdt rekening met de opmerking van de Raad van State om te vermijden dat de bepaling de indruk geeft dat de dwaling onoverwinnelijk is omdat hij bestaat in een verkeerde voorstelling van de feiten of het recht.

Ingevolge de opmerking van de Raad van State dat "dwang" niet is vermeld als grond van uitsluiting van aansprakelijkheid hoewel de rechtspraak dwang aanvaardt als rechtvaardigingsgrond, wordt een 1/1° ingevoegd. Deze uitsluiting van aansprakelijkheid steunt op de gedachte dat degene wiens vrije wil door dwang is uitgeschakeld, zich in de onmogelijkheid bevindt om de gedragsregel na te leven. De vermelding van dwang als grond van uitsluiting van aansprakelijkheid komt tegemoet aan een opmerking van de Raad van State, ook al kan deze grond van uitsluiting van aansprakelijkheid ook een geval van overmacht inhouden en is er mogelijk dubbel gebruik met artikel 6.8. Met deze vermelding wordt in elk geval duidelijk gemaakt dat deze bepaling niet wil afwijken van de in het huidige recht aangenomen gronden van uitsluiting van aansprakelijkheid.

La modification visée au 3° tend à souligner que le défendeur ne doit pas avoir été privé de son libre arbitre.

Enfin, le droit actuel considère qu'un ordre émis par une autorité n'exclut la responsabilité que si cet ordre émane d'une autorité compétente et qu'il n'est manifestement pas illégal ou immoral. (T. VANSWEEVELT et B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, p. 312-313, n° 456). Si l'ordre émane d'une autorité incompétente ou qu'il était manifestement illégal ou immoral et que la personne qui l'a suivi le savait ou devait le savoir, aucune exclusion de la responsabilité n'est possible (G. JOCQUE, "*Bewustzijn en subjectieve verwijtbaarheid*" in *Aansprakelijkheid, aansprakelijkheidsverzekering en andere vergoedingssystemen*", p. 64, n° 63). Dès lors que le Conseil d'État propose aussi d'apporter cette précision dans le texte, nous complétons le 3° en ce sens.

De wijziging onder 3° strekt ertoe te benadrukken dat degene die zich verweerd heeft, niet van elke vrije wil ontnomen moet zijn geweest.

Naar huidig recht wordt tot slot aangenomen dat het bevel van de overheid aansprakelijkheid enkel uitsluit als het bevel uitgaat van een bevoegde overheid en het bevel niet kennelijk onwettig of immoreel is (T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht*, blz. 312-313, nr. 456). Wanneer het bevel uitgaat van een bevoegde overheid of wanneer het manifest illegaal of immoreel was en degene die het bevel opvolgt dit wist of diende te weten, is er geen uitsluiting van aansprakelijkheid (G. JOCQUE, "*Bewustzijn en subjectieve verwijtbaarheid*" in *Aansprakelijkheid, aansprakelijkheidsverzekering en andere vergoedingssystemen*, blz. 64, nr. 63). Ook de Raad van State stelt voor dit in de tekst tot uiting te laten komen, daarom wordt de bepaling onder 3° aangevuld.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 19 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.11, alinéa 2, proposé, insérer les mots "économique et financière" entres les mots "de la situation" et les mots "des parties".

JUSTIFICATION

Les mots "*économique et financière*" sont ajoutés à l'alinéa 2 afin d'être plus précis. En ce qui concerne la situation des parties, c'est principalement à la situation économique et financière que le juge sera attentif (état de fortune, profession exercée, existence d'une assurance couvrant la responsabilité).

Nr. 19 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.11, tweede lid, de woorden "*economische en financiële*" invoegen tussen de woorden "met de omstandigheden en met de" en de woorden "toestand van de partijen".

VERANTWOORDING

Voor een meer nauwkeurige formulering dienen de woorden "*economische en financiële*" te worden ingevoegd in het tweede lid. Wat de toestand van de partijen betreft, zal de rechter vooral rekening houden met de economische en financiële toestand (de vermogenstoestand, het uitgeoefende beroep en het al dan niet bestaan van een verzekering die de aansprakelijkheid dekt).

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 20 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.12, proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le texte néerlandais, remplacer l'intitulé de cet article par ce qui suit: *"Personen met een geestesstoornis"*;

2° dans le texte français de l'alinéa 2, remplacer les mots "ce dernier" par les mots "cette personne";

3° dans le texte néerlandais de l'alinéa 2, insérer les mots "die persoon" entre les mots "oordelen dat" et les mots "geen schadeloosstelling";

4° dans l'alinéa 2, remplacer les mots "l'article 6.11, alinéas 2 et 3" par les mots "l'article 6.11, alinéa 2, compte tenu de l'article 6.11, alinéa 3."

JUSTIFICATION

Le présent amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État.

L'article 6.12 s'applique aux personnes se trouvant dans un état grave de déséquilibre mental visées dans la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement des personnes. L'intitulé de cette disposition légale est aligné sur la terminologie de cette loi.

Les personnes présentant des pertes de conscience passagères ne relèvent pas de cette catégorie de personnes, comme le montrent la genèse de l'article 1386*bis* de l'ancien Code civil, auquel la nouvelle disposition ne déroge pas sur ce point, et la jurisprudence de la Cour de cassation. Cette règle s'applique donc à toute personne se trouvant en état de démence, ou dans un état grave de déséquilibre mental ou de débilité mentale la rendant incapable du contrôle de ses actions (F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het burgerlijk recht*, 419 et suivants; T. VANSWEEVELT et B. WEYTS, *Handboek Buiten-contractueel aansprakelijkheidsrecht*, 155, n° 215), et pas aux personnes qui, hormis une perte de conscience momentanée, sont totalement normales (F.

Nr. 20 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.12, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in de Nederlandse tekst, het opschrift van het artikel vervangen als volgt: *"Personen met een geestesstoornis"*;

2° in de Franse tekst van het tweede lid, de woorden "ce dernier" vervangen door de woorden "cette personne";

3° in de Nederlandse tekst, tweede lid, de woorden "die persoon" invoegen tussen de woorden "oordelen dat" en de woorden "geen schadeloosstelling";

4° in het tweede lid, de woorden "artikel 6.11, tweede en derde lid" vervangen door de woorden "artikel 6.11, tweede lid, rekening houdend met artikel 6.11, derde lid".

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Artikel 6.12 is van toepassing op personen met een ernstige geestesstoornis bedoeld in de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering. De titel van de wetbepaling wordt in overeenstemming gebracht met de in deze wet gebruikte bewoordingen.

Personen die een kortstondig bewustzijnsverlies vertonen, behoren niet tot deze categorie. Dit blijkt uit de wetsgeschiedenis van artikel 1386*bis* oud Burgerlijk Wetboek waarvan de nieuwe bepaling op dit punt niet afwijkt, en uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie. De regel is van dus van toepassing op alle personen die zich in een staat van krankzinnigheid bevinden, of in een staat van ernstige geestesstoornis of zwakzinnigheid die hen ongeschikt maakt voor de controle van hun daden (F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het burgerlijk recht*, 419 e.v.; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Buiten-contractueel aansprakelijkheidsrecht*, 155, nr. 215) en niet op personen die, met uitzondering van één moment van bewustzijnsverlies, volkomen normaal zijn (F. SWENNEN,

SWENNEN, 424). Les formes occasionnelles d'inconscience, dont la survenance est imprévisible et inopinée ne relèvent pas de la notion de "maladie mentale" (Cass., 24 avril 1980, Pas. 1979-1980, 1065). La Cour de cassation l'a confirmé dans un arrêt récent publié le 2 décembre 2022 (C.22.0039.N). La Cour estime qu'il ressort de la genèse de l'article 1386*bis* de l'ancien Code civil que le trouble mental visé doit impliquer une altération persistante des facultés mentales, propre à la personne, et qu'une altération temporaire de la capacité de discernement imputable à des circonstances particulières ne suffit pas à cet égard.

424). Een occasionele vorm van onbewustheid waarvan het optreden onvoorzienbaar en onverwacht is, beantwoordt niet aan het begrip "geestesziekte" (Cass. 24 april 1980, AC 1979-80, 1065). Het Hof van Cassatie heeft dit in een recent arrest van 2 december 2022 (C.22.0039.N) bevestigd. Het Hof oordeelt dat uit de wetsgeschiedenis van artikel 1386*bis* oud Burgerlijk Wetboek blijkt dat de bedoelde geestesstoornis een aanhoudende aantasting van het geestesvermogen, inherent aan de persoon, vereist en een tijdelijke aantasting van het oordeelsvermogen te wijten aan een bijzondere omstandigheid niet volstaat.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 21 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Remplacer l'article 6.13 proposé par ce qui suit:

“Art. 6.13. § 1er. Les parents, adoptants, tuteurs et accueillants familiaux, pour autant qu'ils disposent de l'autorité sur la personne d'un mineur de moins de seize ans, sont responsables sans faute du dommage causé à un tiers par celui-ci par sa faute ou par un autre fait générateur de responsabilité.

§ 2. Les parents, adoptants, tuteurs et accueillants familiaux, pour autant qu'ils disposent de l'autorité sur la personne d'un mineur de seize ans ou plus, sont responsables du dommage causé à un tiers par celui-ci par sa faute ou par un autre fait générateur de responsabilité. Ils ne sont pas responsables s'ils démontrent que ce dommage ne trouve pas sa cause dans une faute de leur part.”

JUSTIFICATION

Le fait d'apporter la preuve contraire d'une surveillance suffisante permettrait aux parents de ne pas être responsables, dans de nombreux cas, du dommage causé par leurs enfants mineurs de plus de seize ans. Cette preuve peut en effet être facilement apportée. Pour l'éviter, la charge de la preuve incombant aux parents sera durcie en ce sens que la preuve contraire à apporter ne sera pas limitée à la surveillance. Les parents devront en effet aussi apporter la preuve contraire que le dommage ne trouve pas sa cause dans une quelconque faute de leur part.

Il n'est pas prévu d'instaurer une assurance familiale obligatoire. Pour protéger les droits de la personne lésée, une nouvelle disposition sera insérée dans l'article 151, § 2

Nr. 21 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.13 vervangen als volgt:

“Art. 6.13. § 1. Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, voor zover zij het gezag hebben over de persoon van een minderjarige van minder dan zestien jaar, zijn foutloos aansprakelijk voor de schade die deze laatste door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidende feit veroorzaakt aan een derde.

§ 2. Ouders, adoptanten, voogden en pleegzorgers, voor zover zij het gezag hebben over de persoon van een minderjarige van zestien jaar of meer, zijn aansprakelijk voor de schade die deze laatste door zijn fout of door een ander tot aansprakelijkheid leidende feit veroorzaakt aan een derde. Zij zijn niet aansprakelijk indien zij aantonen dat de schade niet te wijten is aan een fout van hun kant.”

VERANTWOORDING

Het tegenbewijs van voldoende toezicht zou ertoe leiden dat ouders in vele gevallen niet aansprakelijk zijn voor schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen die ouder zijn dan zestien jaar. Dit tegenbewijs kan immers gemakkelijk worden geleverd. Om dit te vermijden wordt de bewijslast voor de ouders verzwaaard in die zin dat het tegenbewijs niet wordt beperkt tot het toezicht, maar dat de ouders het tegenbewijs moeten leveren dat de schade niet het gevolg is van enige fout van hun kant.

De invoering van een verplichte familiale verzekering wordt niet in het vooruitzicht gesteld. Om de rechten van de benadeelde te beschermen wordt in de wet van 4 april 2014 op de

(voir l'article 42/1 inséré par l'amendement n° 54), de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances.

verzekeringen een nieuwe bepaling ingevoegd in artikel 151, § 2 (zie artikel 42/1 ingevoegd door amendement nr. 54).

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 22 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.14 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° compléter le § 1er par la phrase suivante:

“Elle n’est pas responsable si elle démontre que le dommage ne trouve pas sa cause dans une faute de surveillance de sa part.”;

2° compléter le § 2 par la phrase suivante:

“Il n’est pas responsable s’il démontre que le dommage ne trouve pas sa cause dans une faute de surveillance de sa part.”;

3° supprimer le § 3;

4° supprimer le § 4.

JUSTIFICATION

Le § 3 est supprimé et inséré dans le 1° pour mieux structurer l'article 6.14 et le rendre plus lisible.

Le présent amendement souligne qu'il doit y avoir une présomption de faute dans la surveillance incombant aux personnes ou aux établissements concernés. Il suffira d'apporter la preuve d'une surveillance suffisante pour échapper à la présomption de responsabilité. Il ressort de la jurisprudence et de la doctrine relatives à d'autres dispositions que cette charge de la preuve est raisonnable, dès lors que la preuve du contraire est raisonnablement appréciée à la lumière de toutes les circonstances de fait. Qui plus est, selon la jurisprudence, une surveillance constante n'est pas requise.

La disposition ne vise en outre que les personnes chargées de la surveillance d'autrui qui organisent et contrôlent de manière globale et durable le mode de vie de ces autres personnes.

Comme il ressort des développements de la proposition de loi, les mots “de manière globale” signifient que l'organisation ne se limite pas à un seul élément de la vie quotidienne.

Nr. 22 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.14, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° paragraaf 1 aanvullen met de volgende zin:

“Hij is niet aansprakelijk indien hij aantoont dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van zijn kant.”;

2° paragraaf 2 aanvullen met de volgende zin:

“Zij is niet aansprakelijk indien zij aantoont dat de schade niet te wijten is aan een fout in het toezicht van haar kant.”;

3° paragraaf 3 weglaten;

4° paragraaf 4 weglaten.

VERANTWOORDING

Met het oog op een duidelijke structuur en goede leesbaarheid van het artikel 6.14 wordt de derde paragraaf weggelaten en ingevoegd in 1°.

Dit benadrukt dat er sprake moet zijn van een vermoeden van fout in het toezicht door de betrokken personen of instellingen. Men hoeft enkel het bewijs van een voldoende toezicht voor te leggen om te ontsnappen aan het vermoeden van aansprakelijkheid. Uit rechtspraak en rechtsleer inzake andere bepalingen blijkt deze bewijslast haalbaar aangezien het bewijs van het tegendeel op redelijke wijze wordt beoordeeld op basis van alle feitelijke omstandigheden. Volgens de rechtspraak is constant toezicht bovendien niet vereist.

De bepaling heeft daarenboven enkel betrekking op personen belast met het toezicht op anderen die op een globale en duurzame wijze de levenswijze van die andere organiseren en controleren.

Zoals de toelichting bij het wetsvoorstel stelt houden de woorden “op globale wijze in” dat het organiseren niet louter beperkt blijft tot één element van het dagelijkse leven. De

Les mots “de manière durable” impliquent, quant à eux, une surveillance d’une durée substantielle et donc une certaine forme de permanence. Par conséquent, une crèche, une initiative d’habitation protégée ou un établissement organisant des traitements ambulatoires n’entreront par exemple pas dans le champ d’application de cet article. L’organisation et le contrôle du mode de vie d’autres personnes de manière globale et durable toucheront davantage des situations de surveillance permanente (comme, par exemple, dans les cas de démence ou dans certains départements d’établissements psychiatriques).

Il reste à savoir si la personne ou l’établissement concerné qui était chargé d’organiser et de contrôler de manière globale et durable le mode de vie d’une autre personne exerçait effectivement une surveillance au moment du fait générateur du dommage. Un patient souffrant d’un diagnostic complexe qui est transféré d’une clinique de désintoxication à un établissement psychiatrique pourrait, à ce moment-là, ne plus être sous la surveillance effective de cette clinique de désintoxication.

Le § 2 est également complété en vue de rendre sa structure plus claire et son contenu plus lisible. La disposition en question s’applique en outre aux établissements d’enseignement au sens large. L’article 6.14, § 2, remplace la présomption de responsabilité de l’instituteur, prévue à l’article 1384, alinéa 4, de l’ancien Code civil, par une présomption reposant directement sur l’établissement d’enseignement. L’article 1384, alinéa 4, de l’ancien Code civil s’appliquait aux personnes qui dispensent un enseignement ou une formation professionnelle, et ce, au sens large du terme, à savoir toute forme d’instruction, qu’elle soit de nature scientifique, technique, artistique, professionnelle ou sociale ou encore morale (H. BOCKEN et I. BOONE en collaboration avec M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht*, p. 124, n° 204).

Enfin, l’instauration d’une assurance obligatoire est abandonnée (voir également la justification de l’amendement précédent).

worden “op duurzame wijze” houden in dat er sprake is van een toezicht met een substantiële duur en dus met een vorm van permanentie. Bijgevolg zal bijvoorbeeld een crèche, een initiatief van beschut wonen of een instelling die de ambulante behandeling van iemand organiseert niet binnen het toepassingsgebied van het artikel vallen. Het op globale en duurzame wijze de levenswijze van andere personen organiseren en controleren zal eerder voorkomen in situaties van permanente bewaking (zoals bijvoorbeeld bij dementie of op sommige afdelingen in psychiatische instellingen het geval kan zijn).

De vraag is steeds of de betrokken persoon of instelling belast met het op globale en duurzame wijze organiseren en controleren van de levenswijze van een andere persoon op het ogenblik van het schadebrengende feit ook daadwerkelijk het toezicht uitoefende. Een patiënt met een complexe diagnose die verhuist van een ontwenningssliniek naar een psychiatische instelling, zal wellicht op dat moment niet meer onder het daadwerkelijke toezicht van de ontwenningssliniek staan.

Ook de bepaling onder § 2 wordt aangevuld voor een duidelijkere structuur en betere leesbaarheid. De bepaling vindt daarnaast toepassing op instellingen die onderwijs verstrekken in de ruime zin. Artikel 6.14, § 2, vervangt het vermoeden van aansprakelijkheid van de onderwijzer, bepaald door artikel 1384, vierde lid, oud Burgerlijk Wetboek, door een vermoeden dat rechtstreeks op de onderwijsinstelling rust. Artikel 1384, vierde lid, oud Burgerlijk Wetboek werd toegepast op diegenen die onderwijs of een beroepsopleiding verstrekken, en dit in ruime zin, met name elke vorm van onderricht, zowel van wetenschappelijke, technische, artistieke, professionele als maatschappelijke of zedelijke aard (H. BOCKEN en I. BOONE mmv M. KRUIHOF, *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht*, p. 124, nr. 204).

Tot slot wordt de invoering van een verplichte verzekering wordt verlaten (zie ook verantwoording bij het voorgaande amendement).

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 23 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.15 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans l'alinéa 1er, insérer les mots "à un tiers" entre les mots "sans faute du dommage causé" et les mots "par son préposé";

2° compléter l'article, dont le texte actuel formera le § 1er, par un § 2 rédigé comme suit:

"§ 2. La personne morale de droit public est responsable sans faute du dommage causé à des tiers par les membres de son personnel pendant et à l'occasion de l'exercice de leurs fonctions, résultant de sa faute ou d'un autre fait générateur de responsabilité, et ce aussi bien lorsque la situation de ces membres du personnel est réglée statutairement que lorsqu'ils ont agi dans l'exercice de la puissance publique."

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à regrouper les dispositions relatives à la responsabilité sans faute des personnes morales de droit privé et de droit public à l'égard des dommages causés par leurs subordonnés dans le respect de la formulation antérieure des dispositions concernées. En conséquence, l'article 3 de la loi du 10 février 2003 relative à la responsabilité des et pour les membres du personnel au service des personnes publiques est supprimé, en tenant compte de cette partie du Code civil, conformément à l'amendement n° 52 tendant à insérer l'article 37/1.

Le paragraphe 1er reproduit, en le reformulant légèrement, le texte initial de l'article 6.15, § 1er, de la proposition de loi déposée.

Nr. 23 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.15, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in het eerste lid, de woorden "aan een derde" invoegen tussen de woorden "de schade veroorzaakt" en de woorden "door zijn aangestelde";

2° het artikel, waarvan de bestaande tekst paragraaf 1 wordt, aanvullen met een paragraaf 2, luidende:

"§ 2. De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn personeelsleden aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit, ook wanneer de toestand van deze personeelsleden statutair is geregeld of zij gehandeld hebben in de uitoefening van de openbare macht."

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt de foutloze aansprakelijkheid van de privaatrechtelijke en de publiekrechtelijke rechtspersoon voor hun ondergeschikten samen te brengen met respect voor de vorige redactie van de desbetreffende bepalingen. Dienvolgens wordt artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen met verwijzing naar dit deel van het Burgerlijk Wetboek weggelaten krachtens amendement nr. 52 tot invoeging van artikel 37/1.

Paragraaf 1 is een lichtjes geherformuleerde overname van de oorspronkelijke versie van artikel 6.15, § 1, van het ingediende wetsvoorstel.

Le paragraphe 2 reproduit, en le reformulant légèrement, l'article 3 de la loi du 10 février 2003.

Paragraaf 2 is een lichtjes geherformuleerde overname van artikel 3 van de wet van 10 februari 2003.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 24 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Remplacer l'article 6.16 proposé, par ce qui suit:

“Art. 6.16. § 1er. La personne morale de droit privé est responsable sans faute du dommage causé à des tiers par ses organes de gestion ou par les membres, de droit ou de fait, de ces organes, pendant et à l'occasion de l'exercice de leurs fonctions, résultant de leur faute ou d'un autre fait générateur de responsabilité.

§ 2. La personne morale de droit public est responsable sans faute du dommage causé à des tiers par ses organes ou les membres de ses organes qui ne font pas partie de son personnel pendant et à l'occasion de l'exercice de leurs fonctions, résultant de leur faute ou d'un autre fait générateur de responsabilité.”

JUSTIFICATION

Cet amendement vise, d'une part, à répondre aux observations du Conseil d'État dans le paragraphe 1er proposé, et, d'autre part, à reproduire, au paragraphe 2 proposé, l'article 3 de la loi du 10 février 2003 afin de regrouper les dispositions relatives à la responsabilité sans faute des personnes morales de droit privé et de droit public à l'égard des dommages causés par leurs organes. En conséquence, l'article 3 de la loi du 10 février 2003 est abrogé, en référence à cette partie du Code civil, conformément à l'amendement n° 52 tendant à insérer l'article 37/1.

La responsabilité sans faute de la personne morale pour ses organes ne signifie pas que la personne morale ne pourrait pas être elle-même tenue responsable de sa faute propre (article 6.5 de la proposition) mais, contrairement à la responsabilité pour la faute propre, la responsabilité sans faute couvre également, par exemple, la responsabilité de la personne morale pour les fautes commises par ses organes dans l'exercice de leurs fonctions.

L'amendement précise, au paragraphe 1er, que la responsabilité sans faute s'appliquera également à l'organe de gestion de fait, de même qu'à chaque membre de cet organe.

Nr. 24 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.16 vervangen als volgt:

“Art. 6.16. § 1. De rechtspersoon van privaatrecht is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit.

§ 2. De rechtspersoon van publiek recht is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn organen of de leden van zijn organen die geen deel uitmaken van zijn personeel aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidende feit.”

VERANTWOORDING

Dit amendement beoogt enerzijds, in paragraaf 1, de tegemoetkoming aan de opmerkingen van de Raad van State en, anderzijds, in paragraaf 2, de overname van artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 zodat de bepalingen voor de foutloze aansprakelijkheid van privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen voor hun organen worden samengebracht. Dienvolgens wordt artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 met verwijzing naar dit deel van het Burgerlijk Wetboek weggelaten krachtens amendement nr. 52 tot invoeging van artikel 37/1.

De foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor zijn organen betekent niet dat de rechtspersoon niet zelf zou kunnen worden aansprakelijk gesteld voor de eigen fout (artikel 6.5 van het voorstel). Maar de foutloze aansprakelijkheid dekt bijvoorbeeld ook, anders dan de aansprakelijkheid voor eigen fout, de aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor de fouten van zijn organen naar aanleiding van de uitoefening van hun functie.

Het amendement maakt in paragraaf 1 duidelijk dat de foutloze aansprakelijkheid ook het feitelijk bestuursorgaan behelst, evenals het individueel lid van een bestuursorgaan.

Le paragraphe 2 reproduit, en le reformulant légèrement, l'article 3 de la loi du 10 février 2003.

Paragraaf 2 is een lichtjes geherformuleerde versie van artikel 3 van de wet van 10 februari 2003.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 25 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans le texte français de l'intitulé de la section 3 "Responsabilité du fait des choses et des animaux", **sous le chapitre 2** "Faits générateurs de responsabilité", **remplacer le mot "choses" par les mots "choses corporelles"**.

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à assurer la concordance des versions française et néerlandaise. En néerlandais le mot "zaak" désigne une "chose corporelle" alors que le sens du mot "chose" est plus large en français.

Nr. 25 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In de Franse tekst van het opschrift van afdeling 3 "Aansprakelijkheid voor dieren en zaken" **onder hoofdstuk 2**. "Feiten die tot aansprakelijkheid leiden" **het woord "choses" vervangen door de woorden "choses corporelles"**.

VERANTWOORDING

Het amendement strekt ertoe de Franse en de Nederlandse tekst op elkaar af te stemmen. In het Nederlands slaat het woord "zaak" op een lichamelijk goed, terwijl het woord "chose" in het Frans ruimer is.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 26 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.17 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le texte français de l'intitulé de l'article, insérer le mot "corporelles" entre les mots "les choses" et les mots "affectées d'un vice";

2° dans le texte français de l'alinéa 1er, insérer le mot "corporelle" entre les mots "une chose" et les mots "est responsable sans faute";

3° dans l'alinéa 2, remplacer la première phrase comme suit: "Le gardien est la personne qui dispose d'un pouvoir de direction et de contrôle non subordonné sur cette chose.";

4° dans le texte français de l'alinéa 3, insérer le mot "corporelle" entre les mots "Une chose" et les mots "est affectée d'un vice".

JUSTIFICATION

Ces termes sont ajoutés en vue de préciser que cet article n'est pas applicable aux choses incorporelles (créances, titres, logiciels non incorporés, etc.), ce qui correspond à la jurisprudence actuelle fondée sur l'article 1384, alinéa 1er, de l'ancien Code civil. L'idée est donc de donner à la notion de chose la portée qu'elle a actuellement.

Le terme néerlandais "zaak" figurant dans la version néerlandaise de la proposition de loi ne comporte pas cette ambiguïté, encore qu'il ne soit pas utilisé dans le Livre 3 du nouveau Code civil consacré aux biens. On notera cependant que l'article 5.230 du Code civil, qui concerne la responsabilité contractuelle du fait de l'utilisation d'une chose défectueuse dans l'exécution d'un contrat, vise quant à lui, dans sa version française, "l'utilisation d'une chose défectueuse" alors que le texte néerlandais vise "een gebrekkig voorwerp".

Nr. 26 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.17, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in de Franse tekst van het opschrift van het artikel, het woord "corporelles" invoegen tussen de woorden "les choses" en de woorden "affectées d'un vice";

2° in de Franse tekst van het eerste lid, het woord "corporelle" invoegen tussen de woorden "une chose" en de woorden "est responsable sans faute";

3° in het tweede lid, de woorden "voor eigen rekening de" vervangen door de woorden "de niet-ondergeschikte";

4° in de Franse tekst, derde lid, het woord "corporelle" invoegen tussen de woorden "Une chose" en de woorden "est affectée d'un vice".

VERANTWOORDING

Deze woorden worden toegevoegd om te verduidelijken dat dit artikel niet van toepassing is op onlichamelijke zaken (schuldvorderingen, effecten, niet-ingebouwde software enzovoort), wat strookt met de huidige rechtspraak op basis van artikel 1384, eerste lid, van het oud Burgerlijk Wetboek. De bedoeling is ervoor te zorgen dat het Franse begrip 'chose' zijn huidige betekenis behoudt.

Het probleem van de dubbelzinnigheid stelt zich niet voor de term 'zaak' in de Nederlandstalige versie van het wetsvoorstel, hoewel die term niet wordt gehanteerd in het aan de goederen gewijde Boek 3 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Er zij evenwel op gewezen dat artikel 5.230 van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de contractuele aansprakelijkheid door het gebruik van een gebrekkig voorwerp bij de uitvoering van een contract, in de Franse versie betrekking heeft op de woorden "l'utilisation d'une chose défectueuse", terwijl het in de Nederlandse versie betrekking heeft op de woorden "een gebrekkig voorwerp".

Afin de bien marquer le fait que la notion de chose doit être comprise comme auparavant, il semble finalement préférable de conserver la notion actuelle de “chose” en français et de “zaak” en néerlandais. Pour éviter toute ambiguïté, on précisera néanmoins, dans la version française, qu’il s’agit d’une chose corporelle. Cet ajout n’apparaît pas nécessaire en néerlandais.

Les termes “chose corporelle” ou “zaak” feront donc l’objet d’une interprétation autonome propre à la responsabilité civile extracontractuelle.

Les termes “non subordonné” sont plus clairs en ce qu’ils laissent clairement entendre qu’un préposé ou un agent subordonné des pouvoirs publics qui agit dans les limites de ses fonctions n’est, en règle, pas gardien de la chose qui est mise à sa disposition par son commettant dans l’exercice de ses fonctions. Les termes “pour son propre compte” peuvent laisser croire que le gardien est celui qui tire un profit de la chose, ce qui n’est pas exact.

Om duidelijk aan te geven dat het begrip ‘zaak’ moet worden begrepen op dezelfde wijze als voorheen, lijkt het uiteindelijk verkieslijk de huidige begrippen ‘chose’ in het Frans en ‘zaak’ in het Nederlands te behouden. Om elke dubbelzinnigheid te voorkomen, dient in de Franse versie evenwel te worden verduidelijkt dat het gaat om ‘*une chose corporelle*’. In de Nederlandse versie lijkt die toevoeging overbodig.

De term ‘*chose corporelle*’ of ‘zaak’ zal dus autonoom moeten worden geïnterpreteerd in het licht van de buitencontractuele burgerlijke aansprakelijkheid.

De term ‘niet-ondergeschikte’ is adequater omdat daarmee duidelijk te verstaan wordt gegeven dat een aangestelde of een ondergeschikte ambtenaar van de overheid die binnen de grenzen van zijn functies handelt, in de regel niet de bewaarder is van de zaak die hem door zijn aansteller ter beschikking wordt gesteld bij de uitoefening van zijn functies. De woorden ‘voor eigen rekening’ kunnen de indruk wekken dat de bewaarder diegene is die voordeel haalt uit de zaak, wat niet het geval is.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 27 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.18, alinéa 2, proposé, supprimer les mots “, pour son propre compte,” et insérer les mots “non subordonné” entre les mots “de direction et de contrôle” et les mots “sur l’animal”.

JUSTIFICATION

Conformément à l'amendement précédent, les termes “*non subordonné*” utilisés par la Cour de cassation à propos de la responsabilité du fait des animaux, préférés aux termes “pour son propre compte”, sont repris.

Nr. 27 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.18, tweede lid, de woorden “voor eigen rekening de” vervangen door de woorden “de niet-ondergeschikte”.

VERANTWOORDING

Overeenkomstig het vorige amendement genieten de woorden “niet-ondergeschikt”, zoals het Hof van Cassatie die hanteert betreffende de aansprakelijkheid voor dieren, de voorkeur boven de woorden “voor eigen rekening” en wordt beoogd de bewoordingen dienovereenkomstig aan te passen.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 28 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.19 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° remplacer le § 1er, alinéa 1er, par ce qui suit:

“Un fait générateur de responsabilité est la cause d'un dommage s'il est une condition nécessaire de ce dernier. Un fait est une condition nécessaire du dommage si, sans ce fait, le dommage ne se serait pas produit tel qu'il s'est produit dans les circonstances concrètes présentes lors de l'événement dommageable.”;

2° dans le § 1er, alinéa 2, insérer le mot “simultanés” entre les mots “d'un ou plusieurs autres faits” et les mots “, ensemble ou séparément”;

3° dans le § 2, remplacer le mot “imprévisible” par le mot “improbable”.

JUSTIFICATION

Dans l'alinéa 2, les mots “générateur de responsabilité” sont utilisés pour qualifier le “fait”. Il convient d'utiliser la même terminologie dans les deux alinéas pour désigner le fait dont la portée causale est examinée.

Dans la deuxième phrase du § 1er, les mots “Tel est le cas lorsque” sont remplacés par les mots “Un fait est une condition nécessaire du dommage si”. Le Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 15) propose de remplacer les mots “Tel est le cas” par une autre formule afin d'éviter l'interprétation selon laquelle il s'agirait d'un exemple parmi d'autres cas possibles plutôt que d'une “explicitation unique” du principe. On évitera en tout cas cette possibilité de confusion en faisant commencer la deuxième phrase par le terme à définir et en mentionnant ensuite les conditions que le fait concerné doit remplir.

Comme l'indiquent les développements de la proposition de loi (DOC 55 3213/001, pp. 89 et 90), la règle du § 1er, alinéa 2, ne s'appliquera qu'en cas de concours d'un fait générateur de responsabilité avec des faits suffisants pour

Nr. 28 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.19, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° paragraaf 1, eerste lid, vervangen als volgt:

“Een tot aansprakelijkheid leidende feit is oorzaak van de schade indien het een noodzakelijke voorwaarde is voor deze laatste. Een feit is een noodzakelijke voorwaarde voor de schade wanneer deze zich zonder dit feit niet zou hebben voorgedaan onder de concrete omstandigheden van het schadegeval.”;

2° in § 1, tweede lid, het woord “gelijktijdige” invoegen tussen de woorden “een of meer andere” en het woord “feiten”;

3° in § 2, het woord “onvoorzienbare” vervangen door het woord “onwaarschijnlijke”.

VERANTWOORDING

In het tweede lid komt “tot aansprakelijkheid leidende” voor als kwalificatie van het “feit”. Het is aangewezen in de twee leden dezelfde terminologie te gebruiken voor het feit waarvan de causale betekenis wordt onderzocht.

In de tweede zin van § 1 wordt “Dit is het geval” vervangen door “Een feit is een noodzakelijke voorwaarde voor de schade”. De Raad van State (55K3213/002, 15) stelt voor “Dit is het geval” te vervangen door een andere formule om de interpretatie te vermijden dat het gaat om een voorbeeld van meerdere mogelijke gevallen eerder dan om een “specifieke uitleg” van het beginsel. Men vermijdt dit bezwaar in elk geval door de tweede zin aan te vangen met de te definiëren term en hierna de toepassingsvoorwaarden ervan te vermelden.

Zoals aangegeven in de toelichting bij het wetsvoorstel (DOC 55 3213/001, blz. 89 en 90), geldt de regel van het tweede lid van § 1 enkel bij samenloop van een tot aansprakelijkheid leidend feit met feiten die voldoende zijn om

causer le dommage et se produisant simultanément à celui-ci. L'amendement permet de l'inscrire dans le texte de la loi.

L'emploi du terme "imprévisible" pourrait par ailleurs erronément laisser entendre qu'il est ici question d'une prévisibilité subjective selon le point de vue de la partie responsable. Cette impression pourrait être renforcée par l'article 5.87 sur la responsabilité contractuelle, qui renvoie à la prévisibilité du dommage pour les parties (seuls les dommages dont les parties pouvaient raisonnablement prévoir le principe à la conclusion du contrat doivent être réparés, à moins que l'inexécution ne résulte d'une faute intentionnelle). Dans son avis, le Conseil d'État relève également un risque de confusion avec la règle générale de prudence (DOC 55 3213/002, p. 15).

Puisqu'il s'agit d'évoquer la prévisibilité objective pour une personne raisonnable et informée, il est préférable, pour éviter toute confusion, de supprimer le mot "imprévisible" et de se référer au caractère improbable du dommage, qu'il conviendra d'apprécier à la lumière des conséquences normales du fait générateur de la responsabilité. Dans plusieurs systèmes juridiques, la probabilité est d'ailleurs un élément décisif pour déterminer si un fait qui constitue une condition nécessaire du dommage est générateur de responsabilité.

de schade te veroorzaken en die zich hiermee gelijktijdig voordoen. Dit wordt door het amendement ook in de wettekst zelf aangegeven.

Het gebruik van de term "onvoorzienbare" kan verder de onjuiste indruk wekken dat het hier gaat om een subjectieve voorzienbaarheid, gezien vanuit het standpunt van de aansprakelijke. Deze indruk kan versterkt worden door art. 5.87 inzake contractuele aansprakelijkheid dat verwijst naar de voorzienbaarheid voor de partijen van de schade (enkel de schade waarvan de partijen het beginsel redelijkerwijs konden voorzien bij de totstandkoming van het contract moet worden hersteld, tenzij de niet-nakoming het gevolg is van een opzettelijke fout). Ook de Raad van State wijst in zijn advies (DOC 55 3213/002, blz. 15) op een mogelijke verwarring met de zorgvuldigheidsnorm.

Omdat het de bedoeling is te verwijzen naar de objectieve voorzienbaarheid voor een redelijk en geïnformeerd persoon, is het, om verwarring te voorkomen, beter de term "onvoorzienbare" weg te laten en te verwijzen naar het onwaarschijnlijke karakter van de schade, te beoordelen in het licht van de normale gevolgen van het tot aansprakelijkheid leidende feit. In een aantal rechtsstelsels is waarschijnlijkheid ("*probability*") overigens een doorslaggevend element om uit te maken of een feit dat een noodzakelijke voorwaarde is van de schade tot aansprakelijkheid aanleiding geeft.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 29 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.20, § 1er, proposé, supprimer les mots “, conformément à l'article 5.168”.

JUSTIFICATION

La texte est modifié afin d'éviter de répéter la référence à l'article 5.168 dans chaque paragraphe pour des raisons d'uniformité (cf. observation du Conseil d'État).

Le lien entre les deux articles est évident vu que l'article 5.168 du Code civil définit, en droit commun, les obligations in solidum.

Nr. 29 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.20, § 1, de woorden “, overeenkomstig artikel 5.168” weglaten.

VERANTWOORDING

De tekst wordt aangepast om te vermijden dat om redenen van eenvormigheid de verwijzing naar artikel 5.168 telkens in elk lid moet worden herhaald (cfr. opmerking van de Raad van State).

Aangezien artikel 5.168 BW de gemeenrechtelijke definitie van verbintenissen *in solidum* bevat, is de koppeling tussen de beide artikelen vanzelfsprekend.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 30 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Remplacer l'article 6.21 proposé par ce qui suit:

“Art. 6.21. Faits dont la personne lésée est responsable et qui sont l’une des causes du dommage subi

§ 1er. Si un fait dont la personne lésée est responsable est l’une des causes du dommage qu’elle a subi, son droit à réparation est réduit dans la mesure où ce fait a contribué à la survenance du dommage.

Lorsque la personne lésée a moins de douze ans, son droit à réparation ne peut pas être réduit.

§ 2. Celui dont une autre personne doit répondre en vertu des articles 6.13 à 6.16 ne peut pas invoquer ces dispositions contre la personne qui est responsable pour lui. La personne par la faute de laquelle les conditions de la responsabilité sans faute d’une autre personne sont réunies ne peut pas invoquer cette responsabilité sans faute à l’encontre de cette dernière.

§ 3. La personne lésée n’a pas droit à réparation si le dommage qu’elle a subi est également le résultat d’une faute commise par elle ou par une personne dont elle répond en vertu des articles 6.13 à 6.16 avec l’intention de causer un dommage.

La personne lésée a droit à réparation pour le tout si le dommage qu’elle a subi est également le résultat d’une faute que le responsable ou une personne dont celle-ci répond a commise avec l’intention de causer un dommage.

Si tant la personne lésée que le responsable ou une personne dont ceux-ci répondent ont commis une faute avec l’intention de causer un dommage, l’alinéa 1er du § 1er est applicable.”

Nr. 30 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.21 vervangen als volgt:

“Art. 6.21. Feiten waarvoor de benadeelde aansprakelijk is en die medeoorzaak zijn van zijn schade

§ 1. Indien een feit waarvoor de benadeelde aansprakelijk is, een van de oorzaken is van zijn schade, wordt zijn recht op schadeloosstelling verminderd in de mate waarin dit feit heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

Wanneer de benadeelde minder dan twaalf jaar is wordt zijn recht op schadeloosstelling niet verminderd.

§ 2. Degene voor wie een ander aansprakelijk is op grond van de artikelen 6.13 tot 6.16 kan deze bepalingen niet inroepen tegen de persoon die voor hem aansprakelijk is. Degene door wiens fout de voorwaarden vervuld zijn op grond waarvan een ander foutloos aansprakelijk is, kan deze foutloze aansprakelijkheid niet inroepen tegen deze laatste.

§ 3. De benadeelde heeft geen recht op schadeloosstelling indien zijn schade mede het gevolg is van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is op basis van de artikelen 6.13 tot 6.16, beging met het opzet schade te veroorzaken.

De benadeelde heeft recht op schadeloosstelling voor het geheel indien zijn schade mede het gevolg is van een fout die de aansprakelijke of een persoon voor wie deze aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Indien zowel de benadeelde als de aansprakelijke of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, vindt het eerste lid van deze paragraaf toepassing.”

JUSTIFICATION

Nous apportons plusieurs modifications rédactionnelles, notamment afin de préciser que la disposition visée s'appliquera au dommage subi par la personne lésée et afin d'améliorer la concordance de la structure des paragraphes et des articles 6.21 et 6.22.

Le texte du paragraphe 2 n'exclut pas que toute personne qui a elle-même subi un dommage résultant d'une faute intentionnelle commise par une personne dont elle répond ait droit à une réparation de cette dernière (par exemple, lorsque qu'un commettant subit un dommage résultant d'une faute intentionnelle de son préposé). La responsabilité du fait d'autrui ne s'applique en effet qu'au dommage causé à des tiers par la personne dont on répond. Ce champ d'application est explicitement confirmé dans les articles 6.13 à 6.16. Le commettant n'est donc pas responsable du dommage qui lui est causé par le préposé. Le paragraphe 3 accorde toutefois à la personne lésée le droit à réparation pour le tout si le responsable a commis une faute avec l'intention de causer un dommage.

L'article 6.21, § 1er, s'appliquera si la personne lésée est également responsable du dommage qu'elle subit alors qu'une autre personne est également responsable du dommage subi par la personne lésée.

Une hypothèse particulière concerne le dommage subi par une personne en raison d'une faute commise par une autre personne dont elle répond en vertu de l'un des articles 6.13 à 6.16. L'application littérale du paragraphe 1er réduirait donc le droit à réparation d'un commettant qui subit un dommage dû à son préposé dès lors que le commettant est responsable, en vertu de l'article 6.15, du dommage causé par le préposé. Ce résultat serait inacceptable. La jurisprudence actuelle permet d'éviter que cela arrive en renvoyant au caractère relatif des présomptions de responsabilité qui ne peuvent être invoquées que par un tiers.

Le paragraphe 2 de l'article 6.21 dispose dès lors que celui dont une autre personne doit répondre en vertu des articles 6.13 à 6.16 ne peut pas invoquer ces dispositions contre la personne qui est responsable pour lui. Il n'en demeure pas moins que la responsabilité du préposé pourrait être réduite si le commettant est lui-même responsable sur une base différente des articles 6.13 à 6.16, par exemple parce qu'il a lui-même commis une faute qui est l'une des causes du dommage qu'il subit.

VERANTWOORDING

Er worden enkele redactionele wijzigingen ingevoegd om, onder meer, toe te lichten dat de bepaling van toepassing is op schade die de benadeelde zelf leed en de structuur van de paragrafen en de artikelen 6.21 en 6.22 beter op elkaar af te stemmen.

De tekst van § 2 sluit niet uit dat een persoon die zelf schade leed ingevolge een opzettelijke fout van iemand voor wie hij aansprakelijk is recht heeft op schadevergoeding van deze laatste (zoals wanneer een aansteller schade lijdt ingevolge een opzettelijke fout van zijn aangestelde). Aansprakelijkheid voor andermans daad geldt immers enkel voor schade die de persoon voor wie men aansprakelijk is toebrengt aan derden. Dit wordt uitdrukkelijk bevestigd in de artikelen 6.13 tot 6.16. De aansteller is dus niet aansprakelijk voor de schade die de aangestelde hemzelf toebrengt. Op grond van paragraaf 3 heeft de benadeelde wel recht op schadeloosstelling voor het geheel indien de aansprakelijke een fout beging met het opzet te schaden. Deze bepaling vindt ook toepassing indien een aangestelde met opzet zijn aansteller schade toebrengt.

Artikel 6.21, § 1, vindt toepassing in de situatie waar de benadeelde zelf ook aansprakelijk is voor de schade die hij lijdt terwijl ook een ander aansprakelijk is voor de schade van de benadeelde.

Een bijzondere hypothese is deze waar iemand schade lijdt ingevolge de fout van een ander voor wie hij aansprakelijk is op grond van een van de artikelen 6.13 tot 6.16. Op grond van een letterlijke toepassing van § 1 zou het recht op schadevergoeding van een aansteller die schade lijdt door de fout van zijn aangestelde dus verminderd worden omdat de aansteller op grond van artikel 6.15 aansprakelijk is voor de schade die de aangestelde veroorzaakt. Dit resultaat zou onaanvaardbaar zijn. De huidige rechtspraak vermijdt dit resultaat, met verwijzing naar het relatieve karakter van vermoedens van aansprakelijkheid die enkel kunnen worden ingeroepen door een derde.

De tweede paragraaf van artikel 6.21 bepaalt dan ook dat degene voor wie een ander aansprakelijk is op grond van de artikelen 6.13 tot 6.16 deze bepalingen niet kan invoeren tegen de persoon die voor hem aansprakelijk is. Dit belet niet dat er wel sprake zou kunnen zijn van een vermindering van aansprakelijkheid van de aangestelde indien de aansteller zelf aansprakelijk is op een andere grond dan de artikelen 6.13 tot 6.16, omdat hij bijvoorbeeld zelf een fout heeft begaan die medeoorzaak is van de schade die hij lijdt.

Une situation analogue se présentera si la personne lésée est responsable sans faute dès lors que les conditions de sa responsabilité seront réunies par la faute imputable à un tiers et qu'elle subit elle-même un dommage résultant du fait dont elle est responsable sans faute. Par exemple, au cas où un cheval serait frappé par une personne présente, se cabrerait, éjecterait son cavalier et le blesserait, il serait inacceptable que ce dernier ne puisse pas prétendre à une réparation complète de la part de la personne qui a frappé le cheval au motif qu'en sa qualité de gardien du cheval, il serait responsable, en vertu de l'article 6.18, des dommages causés par son cheval. L'alinéa 2 du paragraphe 2 prévoit ce cas de figure: "La personne par la faute de laquelle les conditions de la responsabilité sans faute d'une autre personne sont réunies ne peut pas invoquer cette responsabilité sans faute à l'encontre de cette dernière." La responsabilité pourra également être réduite, en l'espèce, si la personne lésée est aussi coresponsable sur une base différente de la responsabilité sans faute, par exemple parce qu'elle a également commis une faute qui a causé le dommage.

Un problème similaire en matière d'action récursoire entre coresponsables est réglé par l'article 6.22, § 2.

Een analoge situatie doet zich voor indien de benadeelde foutloos aansprakelijk is omdat de voorwaarden voor zijn aansprakelijkheid vervuld zijn door de fout van een derde en hij zelf schade lijdt door het feit waarvoor hij foutloos aansprakelijk is. Veronderstel dat een paard geslagen wordt door een omstaander, steigert en zijn ruiter afwerpt en kwetst. Het zou onaanvaardbaar zijn dat deze laatste geen aanspraak zou kunnen maken op volledige schadevergoeding van degene die het paard sloeg omdat hij als bewaarder van het paard op grond van artikel 6.18 zelf aansprakelijk is voor schade die het paard veroorzaakt. Het tweede lid van paragraaf 2 vangt dit op: "Degene door wiens toedoen de voorwaarden vervuld zijn op grond waarvan een ander foutloos aansprakelijk is, kan deze foutloze aansprakelijkheid niet invoeren tegen de foutloos aansprakelijke." Ook hier geldt dat er wel een vermindering van aansprakelijkheid kan zijn indien de benadeelde ook medeaansprakelijk is op een andere grond dan de foutloze aansprakelijkheid, bv. omdat hij zelf ook een fout heeft begaan die oorzaak is van de schade.

Een vergelijkbare problematiek wordt op het vlak van de regresvordering onder medeaansprakelijken op vergelijkbare wijze geregeld door artikel 6.22, § 2.

Koen Geens (cd&v)
 Khalil Aouasti (PS)
 Philippe Pivin (MR)
 Claire Hugon (Ecolo-Groen)
 Katja Gabriëls (Open Vld)
 Ben Segers (Vooruit)
 Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 31 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Remplacer l'article 6.22 proposé par ce qui suit:

"Art. 6.22 Actions récursoires entre coresponsables

§ 1er. Lorsque plusieurs personnes sont responsables d'un même dommage, celui qui a indemnisé la personne lésée peut exercer un recours contre chacun des coresponsables dans la mesure où le fait sur lequel repose leur responsabilité a contribué à la survenance du dommage.

§ 2. Celui dont une autre personne doit répondre sur la base des articles 6.13 à 6.16 ne peut exercer aucun recours sur la base de ces articles contre la personne qui est responsable pour lui.

La personne qui est responsable sans faute peut exercer un recours pour le tout contre la personne par la faute de laquelle sont réunies les conditions de la responsabilité sans faute.

§ 3. Celui qui a indemnisé la personne lésée ne peut pas exercer de recours contre un coresponsable s'il est responsable sur la base d'une faute commise par lui ou une personne dont il répond, avec l'intention de causer un dommage.

Celui qui a indemnisé la personne lésée peut exercer un recours pour le tout contre toute personne qui est responsable sur la base d'une faute commise par elle ou une personne dont elle répond, avec l'intention de causer un dommage.

Si tant celui qui a indemnisé la personne lésée que le coresponsable ou une personne dont ceux-ci doivent répondre ont commis une faute avec l'intention de causer un dommage, le paragraphe 1er est applicable."

Nr. 31 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.22 vervangen als volgt:

"Art. 6.22. Regresvorderingen onder medeaansprakelijken

§ 1. Wanneer meerdere personen aansprakelijk zijn voor eenzelfde schade, kan degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld regres uitoefenen tegen elke medeaansprakelijke in de mate waarin het feit waarop diens aansprakelijkheid berust heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade.

§ 2. Degene voor wie een ander aansprakelijk is op grond van de artikelen 6.13 tot 6.16 kan tegen de persoon die voor hem aansprakelijk is de geen regres uitoefenen op basis van deze artikelen.

Wie foutloos aansprakelijk is kan regres uitoefenen voor het geheel tegen degene door wiens fout de voorwaarden voor deze aansprakelijkheid vervuld zijn.

§ 3. Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld, kan geen regres tegen een medeaansprakelijke uitoefenen indien hij aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld kan regres uitoefenen voor het geheel tegen elke medeaansprakelijke die aansprakelijk is op grond van een fout die hijzelf of een persoon voor wie hij aansprakelijk is, beging met het opzet schade te veroorzaken.

Indien zowel degene die de benadeelde heeft schadeloosgesteld als de medeaansprakelijke of een persoon voor wie zij aansprakelijk zijn, een fout begingen met het opzet schade te veroorzaken, vindt de eerste paragraaf toepassing."

JUSTIFICATION

Plusieurs modifications rédactionnelles sont apportées afin de mettre la terminologie de cet article en concordance avec la terminologie utilisée à l'article 6.21 et dans d'autres dispositions de la proposition de loi.

Cette disposition confirme que toute personne tenue d'indemniser un tiers en raison d'une faute commise par une autre personne en vertu de la responsabilité sans faute pourra exercer un recours pour le tout contre celui par la faute de qui les conditions de la responsabilité sans faute ont été réunies.

Le gardien d'une chose sera, par exemple, responsable sans faute du dommage causé par le vice de cette chose. Si le vice résulte d'une faute commise lors de l'entretien de cette chose par son vendeur, le gardien pourra exercer un recours pour le tout contre ce vendeur. Si un cheval se cabre, par exemple, en raison de coups portés par une personne et qu'il blesse un spectateur, le gardien du cheval pourra récupérer la réparation qui lui incombera auprès de celui qui a frappé le cheval.

VERANTWOORDING

Er worden enkele redactionele wijzigingen ingevoegd om de tekst in overeenstemming te brengen met de terminologie van artikel 6.21 en op andere plaatsen in het voorstel.

Deze bepaling bevestigt dat iemand die ingevolge de fout van een ander een derde moet schadeloos te stellen op grond van een foutloze aansprakelijkheid regres voor het geheel kan uitoefenen tegen degene door wiens fout de voorwaarden voor de foutloze aansprakelijkheid vervuld werden.

De bewaarder van een zaak is bijvoorbeeld foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door het gebrek van de zaak. Indien het gebrek het gevolg is van een fout bij het onderhoud van de zaak door de verkoper ervan, heeft de bewaarder regres voor het geheel tegen deze verkoper. Of een paard steigert bijvoorbeeld omdat iemand het slaat; het kwetst een omstaander. De bewaarder van het paard kan de schadevergoeding waartoe hij gehouden is terugvorderen van degene die het paard sloeg.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 32 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.24 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° remplacer l'intitulé de l'article par ce qui suit:

"Incertitude quant à l'identité du responsable. Causes alternatives.";

2° remplacer les mots "de même nature" par le mot "similaires".

JUSTIFICATION

L'intitulé de l'article est modifié afin de mieux définir le champ d'application de la disposition conformément à son contenu.

Par ailleurs, les mots "de même nature" sont remplacés par le mot "similaires" pour éviter que le texte soit interprété comme renvoyant à des faits identiques dont plusieurs personnes seraient responsables.

Nr. 32 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.24, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° het opschrift van het artikel vervangen als volgt:

"Onzekerheid over de identiteit van de aansprakelijke. Alternatieve oorzaken.";

2° het woord "gelijkaardige" vervangen door het woord "soortgelijke".

VERANTWOORDING

Het opschrift van het artikel wordt gewijzigd om het toepassingsgebied van de bepaling beter te duiden overeenkomstig de inhoud ervan.

Verder wordt het woord "gelijkaardige" vervangen door "soortgelijke" om te vermijden dat de tekst gelezen wordt als verwijzende naar identieke feiten waarvoor verschillende personen aansprakelijk zijn.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 33 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.28, alinéa 2, apporter les modifications suivantes:

1° remplacer la deuxième phrase par ce qui suit:

"Il comprend les douleurs, les souffrances et les autres atteintes à l'intégrité psychique.";

2° compléter l'alinéa par la phrase suivante:

"Ce dommage est réparable dans le chef de la personne morale, pour autant que cela ne soit pas incompatible avec la nature de celle-ci.".

JUSTIFICATION

Le texte est modifié afin de bien montrer qu'outre les douleurs et les souffrances, l'article 6.28, alinéa 2, vise aussi toutes les autres atteintes à l'intégrité psychique (préjudice esthétique, sexuel ou d'agrément, etc.).

L'ajout dans l'alinéa 2 qui figurait en d'autres mots dans le texte de l'avant-projet et qui figure encore dans l'exposé des motifs de la proposition fait écho à l'avis du Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 17). Celui-ci fait référence à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme qui a estimé, s'agissant des associations poursuivant un but lucratif, qu'une atteinte à la réputation commerciale d'une telle société n'a pas de dimension morale. Une distinction est ainsi établie par la Cour entre "une atteinte à la réputation d'une personne du point de vue de son statut social, susceptible d'entraîner des répercussions sur la dignité de celle-ci, et une atteinte à la réputation commerciale d'une société, laquelle n'a pas de dimension morale". Le texte proposé rend compte de cette nuance en permettant au juge d'apprécier si le dommage extrapatrimonial dont la personne demande réparation

Nr. 33 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.28, tweede lid, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° de tweede zin vervangen als volgt:

"Zij omvat pijn, leed en andere aantastingen van de psychische integriteit.";

2° het lid aanullen met de volgende zin:

"De schade is vergoedbaar in hoofde van de rechtspersoon, voor zover dit niet onvereenigbaar is met de aard van de rechtspersoon.".

VERANTWOORDING

Beoogd wordt de tekst te wijzigen om duidelijk te maken dat het voorgestelde artikel 6.28, tweede lid, naast pijn en leed, ook betrekking heeft op alle andere vormen van aantasting van de psychische integriteit (esthetische schade, seksuele schade, schade door vermaak enzovoort).

Met de in het tweede lid toegevoegde woorden, die overigens reeds in het voorontwerp waren opgenomen in een andere formulering en nog steeds in de toelichting van het wetsvoorstel staan, wordt tegemoetgekomen aan het advies van de Raad van State (DOC 55 3213/002, blz. 17-18). Daarin wordt verwezen naar de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat in verband met rechtspersonen met winstoogmerk heeft geoordeeld dat schade aan de commerciële reputatie van een dergelijke vennootschap geen morele dimensie heeft. Aldus maakt het EHRM een onderscheid tussen de belangen inzake de commerciële reputatie van een bedrijf en de reputatie van een individu met betrekking tot zijn of haar sociale status. Terwijl het laatste gevolgen kan hebben voor iemands waardigheid, zijn de belangen inzake commerciële reputatie voor het Hof gespeend van die morele

est conciliable avec sa nature. Il va de soi que la personne morale ne peut subir ni souffrances ni douleur.

dimensie. De voorgestelde tekst beoogt rekening te houden met die nuance door de rechter in de mogelijkheid te stellen te beoordelen of de extrapatrimoniale schade waarvoor schadeloosstelling wordt gevorderd verenigbaar is met de aard van de schade. Het ligt voor de hand dat een rechtspersoon geen pijn of leed kan voelen.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 34 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Compléter l'article 6.30, § 1er, proposé, par les mots suivants:

“, même lorsqu'ils ont été exposés sans résultat”.

JUSTIFICATION

L'article 6.30 s'aligne sur l'article 5.238 du Code civil mais ne fait pas double emploi avec celui-ci. Il ressort de l'article 5.237 que cet article ne vise que la responsabilité contractuelle. En effet, cette disposition renvoie à l'inexécution de l'obligation et à l'obligation du créancier qui ne prend pas de mesures. Elle vise la réparation du dommage qui en découle. En matière de responsabilité extracontractuelle, il s'agit de mesures visant à prévenir la survenance d'un dommage ou son aggravation, et les coûts sont imputés à la personne responsable. Il convient donc de prévoir une disposition adaptée à la responsabilité extracontractuelle.

Nr. 34 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.30, § 1, aanvullen met de volgende woorden:

“, ook wanneer zij vruchteloos zijn geweest”.

VERANTWOORDING

Artikel 6.30 spoort met artikel 5.238 Burgerlijk Wetboek maar is niet overcompleet ermee. Artikel 5.237 heeft enkel betrekking op de contractuele aansprakelijkheid zoals blijkt uit de tekst ervan. Deze bepaling verwijst immers naar de niet-nakoming van de verbintenis en de verplichting van de schuldeiser die nalaat maatregelen te nemen, om de schade die hieruit voortvloeit, te vergoeden. In de buitencontractuele aansprakelijkheid betreft het maatregelen die het ontstaan van schade of verergering ervan voorkomen en komen de kosten voor rekening van de aansprakelijke. Een bepaling die toegesneden is op de buitencontractuele aansprakelijkheid is dus noodzakelijk.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 35 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.31 proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le § 1er, supprimer l'alinéa 2;

2° dans le § 2, remplacer les mots "avait déjà subi un dommage ou présentait déjà une incapacité" par les mots "se trouvait dans un état antérieur avéré ayant déjà entraîné des conséquences dommageables" et insérer les mots "causé par ce même fait" entre les mots "du nouveau dommage" et les mots "ou de l'aggravation du dommage existant";

3° compléter l'article par un § 3 rédigé comme suit:

"§ 3. Si le responsable prouve que le fait générateur de responsabilité a eu pour conséquence d'anticiper la survenance d'un dommage qui serait survenu même sans ce fait, seul le dommage qui résulte de cette anticipation est réparé."

JUSTIFICATION

L'article a été modifié pour mieux mettre en lumière les trois hypothèses qui relèvent du champ d'application de cet article relatif aux prédispositions pathologiques et à l'état antérieur de la personne lésée. Chacune fait l'objet d'un alinéa et d'une solution spécifique.

Le premier paragraphe vise la prédisposition au sens strict c'est-à-dire une simple réceptivité particulière qui affecte une victime avant l'accident. Le paragraphe 2 vise un état antérieur avéré ayant déjà produit des conséquences dommageables avant l'accident. Le paragraphe 3 vise l'hypothèse d'un dommage qui serait de toute façon survenu à terme même sans la faute.

Seul le paragraphe 2 a été modifié pour déterminer plus précisément l'hypothèse. Il s'agit d'une personne lésée qui avant l'accident se trouve dans un état antérieur avéré qui a déjà produit des conséquences dommageables (elle est,

Nr. 35 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.31, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in § 1, het tweede lid weglaten;

2° in paragraaf 2, de woorden "reeds voorafgaand aan het tot aansprakelijkheid leidende feit schade leed of een beperking vertoonde" vervangen door de woorden "zich reeds voorafgaand aan het tot aansprakelijkheid leidende feit in een gekende, eerdere toestand heeft bevonden die al tot schadelijke gevolgen had geleid";

3° het artikel aanvullen met een paragraaf 3, luidende:

"§ 3. Indien de aansprakelijke bewijst dat het tot aansprakelijkheid leidende feit tot gevolg heeft dat schade vroeger is opgetreden dan het geval zou geweest zijn zonder dit feit, leidt enkel de schade die het gevolg is van het vervroegd optreden tot schadeloosstelling."

VERANTWOORDING

Beoogd wordt het artikel te wijzigen om beter de nadruk te leggen op de drie hypothesen binnen de reikwijdte van dit artikel met betrekking tot de pathologische aanleg en de vooraf bestaande toestand van de benadeelde. Elke hypothese komt aan bod in een apart lid, met telkens ook een specifieke oplossing.

De eerste paragraaf betreft de voorbeschiktheid in enge zin, dat wil zeggen eenvoudigweg een bepaalde aanleg die een slachtoffer heeft vóór het schadegeval. Paragraaf 2 betreft een bewezen eerdere toestand die al voor het schadegeval tot schadelijke gevolgen heeft geleid. Paragraaf 3 betreft de hypothese van schade die ook zonder de fout hoe dan ook tot stand zou zijn gekomen.

Alleen paragraaf 2 werd gewijzigd, om de hypothese nauwkeuriger af te bakenen. De hypothese betreft een benadeelde die zich vóór het schadegeval in een vaststaande vooraf bestaande toestand bevindt die al tot schadelijke gevolgen

par exemple, déjà porteuse d'une incapacité). L'état antérieur avéré doit être distingué d'un état antérieur évolutif où les lésions continuent à se développer pour leur propre compte indépendamment de l'accident.

heeft geleid (iemand met een beperking bijvoorbeeld). Een gekende, vooraf bestaande toestand moet onderscheiden worden van een evoluerende vooraf bestaande toestand waarbij de letsels verder evolueren en dit onafhankelijk van het ongeval.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 36 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.32 proposé, remplacer le mot "concrète de" par les mots "dans laquelle se trouve concrètement".

JUSTIFICATION

Cette modification est apportée afin de traduire plus fidèlement le principe de la réparation *in concreto* du dommage, qui impose de tenir compte de toutes les caractéristiques de la personne lésée ainsi que de sa situation professionnelle et familiale. Il est ainsi répondu à l'observation du Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 18).

Nr. 36 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.32, de woorden "van de benadeelde" vervangen door de woorden "waarin de benadeelde zich bevindt".

VERANTWOORDING

Deze wijziging beoogt een getrouwere omzetting van het beginsel van de schadeloosstelling *in concreto*, dat vereist dat rekening wordt gehouden met alle kenmerken van de benadeelde en met diens beroeps- en gezinssituatie. Aldus wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de Raad van State (DOC 55 3213/002, blz. 19).

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 37 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.33, § 1er, alinéa 2, proposé, remplacer les mots "affections d'ordre psychique" par les mots "autres atteintes à l'intégrité psychique".

JUSTIFICATION

La motivation est identique à celle qui figure sous l'article 6.28. Il convient de veiller à l'uniformité de ces deux dispositions.

Nr. 37 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.33, § 1, tweede lid, de woorden "psychische aandoeningen" vervangen door de woorden "andere aantastingen van de psychische integriteit".

VERANTWOORDING

De verantwoording is dezelfde als die onder artikel 6.28. Er moet worden gewaakt over de eenvormigheid van de twee bepalingen.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 38 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.36, remplacer chaque fois les mots "l'intégrité physique" par les mots "*l'intégrité physique et psychique*".

JUSTIFICATION

La référence à l'intégrité psychique est ajoutée pour éviter d'avoir à se demander si l'atteinte à l'intégrité physique, au sens de cet article, comprend ou non l'atteinte à l'intégrité psychique. Elle permettra d'éviter une éventuelle discrimination entre les victimes. Cette précision apparaît d'ailleurs dans plusieurs conventions internationales qui font référence explicitement à l'intégrité mentale (art. 17 de la Convention des Nations Unies relative aux droits des personnes handicapées; art. 3, § 1er, de la Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne).

Les trois modalités de réparation du dommage futur (forfait, capitalisation ou rente) sont d'ailleurs applicables quelle que soit la nature de l'atteinte.

Nr. 38 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.36, de woorden "fysieke integriteit" telkens vervangen door de woorden "*fysieke en psychische integriteit*".

VERANTWOORDING

De verwijzing naar de psychische integriteit wordt toegevoegd om te voorkomen dat men zich moet afvragen of de aantasting van de fysieke integriteit in de zin van dit artikel al dan niet ook de aantasting van de psychische integriteit omvat. Daardoor kan een eventuele discriminatie tussen de slachtoffers worden voorkomen. Die verduidelijking komt trouwens voor in meerdere internationale verdragen die uitdrukkelijk verwijzen naar de geestelijke integriteit (art. 17 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap; art. 3, [§ 1/lid 1], van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie).

De drie vergoedingswijzen van de toekomstige schade (forfaitair bedrag, kapitalisatie of rente) zijn trouwens toepasbaar ongeacht de aard van de aantasting.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 39 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.37, alinéa 1er, proposé, remplacer les mots "qui visent à indemniser le dommage" par les mots "qui visent à réparer le dommage".

JUSTIFICATION

La disposition prévoyait que les prestations et les avantages devaient être déduits des dommages et intérêts sans envisager l'hypothèse où la réparation aurait lieu en nature. La notion, plus large et neutre, de réparation est donc insérée pour élargir le texte de l'article 6.37 et le rendre également applicable dans l'hypothèse d'une réparation en nature.

Nr. 39 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.37, eerste lid, de woorden "die strekken tot vergoeding" vervangen door de woorden "die strekken tot schadeloosstelling".

VERANTWOORDING

De bepaling voorzag dat de uitkeringen en voordelen moesten afgetrokken worden van de schadevergoeding zonder rekening te houden met de hypothese waarin herstel in natura plaatsvindt. De ruimere en meer neutrale term "schadeloosstelling" wordt aldus ingevoegd om de tekst van artikel 6.37 te verruimen en ook van toepassing te maken in het geval van een herstel in natura.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 40 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Remplacer l'article 6.38, alinéa 2, proposé par ce qui suit:

“Le juge peut procéder à une estimation approximative du dommage lorsqu'il est impossible d'en déterminer exactement l'étendue ou que cela entraîne des frais disproportionnés.”

JUSTIFICATION

Pour éviter que le juge soit trop facilement amené à procéder à une estimation du dommage visé à l'alinéa 2, les mots “trop difficile” peuvent être remplacés par le mot “impossible”.

Conformément au souhait du Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 19), il convient de mieux préciser l'hypothèse visée par l'alinéa 2. L'alinéa 2 permet au juge de procéder à une estimation approximative du dommage sur la base, par exemple, de critères objectifs ou de modèles économiques ou scientifiques, lorsqu'il est raisonnablement impossible (ou déraisonnable) d'en déterminer exactement l'étendue. On vise, par exemple, l'évaluation d'un préjudice consistant dans des pertes de bénéfices en raison d'un comportement anti-concurrentiel ou l'évaluation du préjudice écologique résultant d'une atteinte à l'environnement. Il ne s'agit pas, à proprement parler, d'une évaluation en équité mais d'une approximation. Tout ceci ne déroge nullement à la réparation intégrale.

Nr. 40 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 6.38, tweede lid, vervangen als volgt:

“De rechter kan de omvang van de schade bij benadering ramen wanneer de exacte bepaling ervan onmogelijk is of buitensporige kosten meebrengt.”

VERANTWOORDING

Om te vermijden dat de rechter te gemakkelijk overgaat tot schatting van de schade, bedoeld het tweede lid kunnen de woorden “te moeilijk” vervangen worden door “onmogelijk”.

Overeenkomstig de wens van de Raad van State (DOC 55 3213/002, blz. 19) moet de door het tweede lid bedoelde hypothese beter worden verduidelijkt. Het tweede lid maakt het de rechter mogelijk de omvang van de schade bij benadering te ramen op basis van bijvoorbeeld objectieve criteria of economische of wetenschappelijke modellen, wanneer het redelijkerwijs onmogelijk (of onredelijk) is er de exacte omvang van te bepalen. Hiermee wordt bijvoorbeeld bedoeld de beoordeling van schade bestaande uit winstderving wegens concurrentieverstorend gedrag of de beoordeling van de ecologische schade die het gevolg is van een aantasting van het milieu. Het gaat hier strikt genomen niet om een beoordeling naar billijkheid maar om een benadering. Dat alles maakt geenszins inbreuk op de integrale schadeloosstelling.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 41 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.39, alinéa 2, proposé, apporter les modifications suivantes:

1° dans le § 1er, insérer les mots “ou psychique” entre les mots “son intégrité physique” et les mots “peut demander des dommages et intérêts complémentaires”;

2° remplacer l'alinéa 2 par ce qui suit:

“La renonciation à ce droit ne produit aucun effet.”.

JUSTIFICATION

Dans la ligne des modifications apportées aux articles 6.28, 6.33 et 6.36, afin d'éviter toute interprétation restrictive de la notion d'atteinte à l'intégrité physique et d'assurer une égalité de traitement aux personnes lésées suivant la nature de l'atteinte subie, il y a lieu d'inclure explicitement l'atteinte à l'intégrité psychique dans le champ d'application de cet article. Les personnes lésées peuvent donc prétendre à une indemnisation complémentaire en cas d'aggravation du dommage ou d'apparition d'un dommage nouveau résultant de cette atteinte.

Il est vrai que l'atteinte à l'intégrité psychique est parfois moins aisée à objectiver que l'atteinte à l'intégrité physique, mais ceci ne suffit pas à justifier une différence de traitement entre les deux catégories de personnes lésées. Pour obtenir une indemnité complémentaire, il va de soi que la personne lésée devra démontrer la réalité de l'atteinte à son intégrité psychique et le nouveau dommage ou l'aggravation du dommage qui en résulte, ainsi que la relation causale entre le fait générateur de responsabilité et ce dommage.

Nr. 41 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.39, de volgende wijzigingen aanbrengen:

1° in het eerste lid, de woorden “of psychische” invoegen tussen de woorden “zijn fysieke” en het woord “integriteit”;

2° het tweede lid vervangen als volgt:

“De afstand van dat recht blijft zonder uitwerking.”.

VERANTWOORDING

In lijn met de wijzigingen aan de artikelen 6.28, 6.33 en 6.36 moet de aantasting van de psychische integriteit uitdrukkelijk in het toepassingsgebied van dit artikel worden opgenomen, om elke restrictieve uitlegging van het begrip aantasting van de fysieke integriteit te voorkomen en te zorgen voor een gelijke behandeling van de benadeelden volgens de aard van de ondergane aantasting. De benadeelden kunnen dus aanspraak maken op een bijkomende schadevergoeding in geval van verergering van de schade of ontstaan van een nieuwe schade die voortvloeit uit die aantasting.

De aantasting van de psychische integriteit valt inderdaad soms moeilijker te objectiveren dan de aantasting van de fysieke integriteit, maar dat volstaat niet om een verschil in behandeling tussen de twee categorieën van benadeelden te verantwoorden. Om een bijkomende schadevergoeding te verkrijgen, zal de benadeelde uiteraard moeten aantonen dat zijn psychische integriteit daadwerkelijk is aangetast. Voorts zal hij de nieuwe schade of de verergering van de schade die het gevolg is van die aantasting, alsook het oorzakelijk verband tussen het tot aansprakelijkheid leidende feit en die schade moeten bewijzen.

La deuxième modification vise à tenir compte de la suggestion du Conseil d'État. Le principe selon lequel la personne lésée ne peut pas renoncer à ce droit est maintenu.

De tweede wijziging beoogt rekening te houden met de suggestie van de Raad van State. Het blijft de bedoeling dat de benadeelde geen afstand kan doen van dit recht.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 42 de M. **Geens et consorts**

Art. 2

Dans l'article 6.40, § 2, proposé, remplacer les mots “, sauf si ces coûts sont manifestement déraisonnables” **par les mots** “*et remplissant les mêmes fonctions*”.

JUSTIFICATION

Il n'est pas nécessaire de prévoir une exception pour les coûts manifestement déraisonnables dès lors que, comme l'observe le Conseil d'État (DOC 55 3213/002, p. 20), l'article 1.10 du Code civil, relatif à l'abus de droit, s'applique en la matière.

L'ajout prévoyant que la chose devra remplir les mêmes fonctions que la chose détruite vise à préciser que la personne lésée aura droit à une indemnisation qui lui permettra de pourvoir au remplacement de la chose détruite par une chose qui pourra assurer les mêmes fonctions ou services.

Nr. 42 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2

In het voorgestelde artikel 6.40, § 2, de woorden “, tenzij deze kosten kennelijk onredelijk zijn” vervangen door de woorden “*die dezelfde functies vervult*”.

VERANTWOORDING

De Raad van State merkt op dat dit een toepassing is van artikel 1.10 Burgerlijk Wetboek met betrekking tot rechtsmisbruik. De uitzondering voor kosten die kennelijk onredelijk zijn, is dus niet nodig (DOC 55 3213/002, blz. 20).

De toevoeging die verwijst naar dezelfde functies van de zaak, preciseert dat de benadeelde aanspraak kan maken op een vergoeding die het hem mogelijk maakt te voorzien in vervanging van de vernielde zaak door een zaak die dezelfde functies of diensten kan verrichten.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 43 de M. **Geens et consorts**

Art. 2/1 (*nouveau*)

Dans le chapitre 3, section 1re, insérer un article 2/1 rédigé comme suit:

“Art. 2/1. L’article 5.89, § 2, du Code civil est abrogé.”

JUSTIFICATION

Compte tenu des modifications apportées à l’article 6.4 et à l’article 5.110 par les amendements n° 15 et n° 44, cette disposition peut être abrogée.

Les moyens de défense que l’auxiliaire peut invoquer, lorsqu’une action directe est intentée contre lui par les créanciers principaux, sont prévus à l’article 5.110. Toutefois, l’article 6.4 s’appliquera si la personne lésée postule, à charge de l’auxiliaire, la réparation d’un dommage résultant d’une atteinte à son intégrité physique ou psychique ou d’une faute commise avec l’intention de lui causer un dommage.

Nr. 43 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2/1 (*nieuw*)

In hoofdstuk 3, afdeling 1, een artikel 2/1 invoegen, luidende:

“Art. 2/1. In artikel 5.89 van het Burgerlijk Wetboek wordt paragraaf 2 opgeheven.”

VERANTWOORDING

Ingevolge de wijzigingen in artikel 6.4 en het artikel 5.110 zoals voorzien in de amendementen 15 en 44 kan deze bepaling worden weggelaten.

De verweermiddelen waarop de hulppersoon zich kan beroepen wanneer hij door de hoofdschuldeisers middels een rechtstreekse vordering wordt aangesproken worden in artikel 5.110 voorzien. Indien van de hulppersoon echter schadeloosstelling voor schade als gevolg van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken wordt gevorderd, zal artikel 6.4 wel toepassing vinden.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 44 de M. **Geens et consorts**

Art. 2/2 (*nouveau*)

Dans le chapitre 3, section 1re, insérer un article 2/2, rédigé comme suit:

“Art. 2/2. Dans le même Code, l’article 5.110, dont le texte actuel formera le § 1er, est complété par un § 2, rédigé comme suit:

“§ 2. Tout créancier a le droit d’exercer une action directe en son nom et pour son compte conformément au § 1er contre un auxiliaire de son cocontractant pour l’inexécution de son obligation contractuelle à l’égard de ce cocontractant.””

JUSTIFICATION

Étant donné que lorsqu’une personne lésée introduit une demande à l’encontre d’un auxiliaire, cette demande prend concrètement la forme d’une action directe prévue à l’article 5.110, il serait plus logique que l’article 5.110 prévoie ce cas de figure, d’autant que les moyens de défense et leur opposabilité sont déjà régis par cet article. Il convient dès lors, par souci de clarté, que la demande dirigée par la partie lésée (le créancier principal) contre l’auxiliaire soit prévue au Livre 5, plus précisément à l’article 5.110, sans préjudice de l’article 5.229.

Toutefois, dans les trois hypothèses mentionnées à l’article 6.4, § 2, alinéa 2, la personne lésée (le créancier principal) pourra mettre en cause la responsabilité extracontractuelle de l’auxiliaire, et ce dernier ne pourra donc pas invoquer les moyens de défense prévus à l’article 5.110.

Nr. 44 van de heer **Geens c.s.**

Art. 2/2 (*nieuw*)

In hoofdstuk 3, afdeling 1, een artikel 2/2 invoegen, luidende:

“Art. 2/2. Artikel 5.110 van hetzelfde Wetboek, waarvan de bestaande tekst paragraaf 1 wordt, wordt aangevuld met een paragraaf 2, luidende:

“§ 2. Een schuldeiser heeft het recht om in eigen naam en voor eigen rekening een rechtstreekse vordering in te stellen met toepassing van paragraaf 1 tegen een hulppersoon van zijn medecontractant wegens de niet-nakoming van diens contractuele verbintenis jegens die medecontractant.””

VERANTWOORDING

De vordering van een benadeelde ten aanzien van een hulppersoon neemt eigenlijk de vorm aan van een rechtstreekse vordering bepaald in artikel 5.110. Het is aldus logischer om deze situatie via artikel 5.110 te regelen. De verweermiddelen en de tegenwerpelijke daarvan wordt bovendien reeds geregeld in dit artikel 5.110. Het komt aldus de duidelijkheid ten goede om de vordering van de benadeelde (de hoofdschuldeiser) op de hulppersoon verder in het boek 5, en meer specifiek in het artikel 5.110; te regelen, zonder dat hierbij afbreuk wordt gedaan aan artikel 5.229.

In de drie in artikel 6.4, § 2, tweede lid, genoemde gevallen kan de benadeelde (de hoofdschuldeiser) de hulppersoon echter buitencontractueel aanspreken en zal deze laatste dus geen beroep kunnen doen op de verweermiddelen voorzien in artikel 5.110.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 45 de M. **Geens et consorts**

Art. 6

Remplacer les mots “des frais” par les mots “des frais de justice”.

JUSTIFICATION

Il ressort du projet d'article 50 du Code pénal que cette disposition se limitera désormais à indiquer que toutes les personnes condamnées seront tenues solidairement aux frais de justice.

C'est sur la base de l' article 6.22, et plus de l' article 50 du Code pénal, qu'il sera établi si plusieurs personnes seront tenues à réparation *in solidum* ou non. Si plusieurs personnes causent un même dommage, elles seront responsables de l'intégralité de ce dommage (article 6.20). L'article 50 du Code pénal ne régira plus du tout la réparation du dommage.

Par conséquent, la notion de “frais” est précisée pour indiquer clairement que les règles du Code pénal ne viseront plus que les frais de justice relatifs à la procédure en tant que telle, à savoir les frais énumérés à l'article 1018 du Code judiciaire.

Nr. 45 van de heer **Geens c.s.**

Art. 6

De woorden “de kosten” vervangen door de woorden “de gerechtskosten”.

VERANTWOORDING

Het voorwerp van artikel 50 Sw. wordt aanzienlijk beperkt, en dit tot het aspect dat de veroordeelden hoofdelijk zijn gehouden tot de gerechtskosten.

Of verschillende personen al dan niet *in solidum* zijn gehouden tot de schadeloosstelling, wordt bepaald door artikel 6.22, en niet langer door artikel 50 Sw. Indien men dezelfde schade heeft veroorzaakt, dan is men aansprakelijk voor het geheel (artikel 6.20). Het artikel 50 Strafwetboek verdwijnt wat de schadeloosstelling betreft aldus volledig uit beeld.

De term kosten wordt bijgevolg verder uitgewerkt om duidelijk te maken dat de regeling in het Strafwetboek enkel nog betrekking heeft op de gerechtskosten die voortvloeien uit de procedure zelf. Dit betreft de kosten opgesomd in artikel 1018 Ger.W.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 46 de M. **Geens et consorts**

Art. 17

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Cet amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État.

Nr. 46 van de heer **Geens c.s.**

Art. 17

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 47 de M. **Geens et consorts**

Art. 20

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Cet amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État.

Nr. 47 van de heer **Geens c.s.**

Art. 20

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 48 de M. **Geens et consorts**

Art. 24

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Cet amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État.

Nr. 48 van de heer **Geens c.s.**

Art. 24

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 49 de M. **Geens et consorts**

Art. 25

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Compte tenu, notamment, de la loi du 8 mai 2014 portant des dispositions diverses en matière d'énergie, dont toutes les dispositions ne sont pas encore entrées en vigueur, il nous semble judicieux de ne pas modifier cet article à ce stade.

Nr. 49 van de heer **Geens c.s.**

Art. 25

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Mede het oog op de wet van 8 mei 2014 houdende diverse bepalingen inzake energie, die nog steeds niet in werking is getreden, lijkt het aangewezen voorlopig geen wijzigingen aan te brengen aan dit artikel.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 50 de M. **Geens et consorts**

Art. 29

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

Cet amendement tient compte de l'observation du Conseil d'État.

Nr. 50 van de heer **Geens c.s.**

Art. 29

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 51 de M. **Geens et consorts**

Art. 37

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

L' article 18 de la loi relative aux contrats de travail n'étant pas modifié, les dispositions analogues ne le sont pas davantage.

Nr. 51 van de heer **Geens c.s.**

Art. 37

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Aangezien artikel 18 van de arbeidsovereenkomstenwet niet wordt aangepast, worden de analoge bepalingen ook niet gewijzigd.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 52 de M. **Geens et consorts**Art. 37/1 (*nouveau*)**Insérer un article 37/1 rédigé comme suit:**

“Art. 37/1. L’article 3 de la loi du 10 février 2003 relative à la responsabilité des et pour les membres du personnel au service des personnes publiques est abrogé.”

JUSTIFICATION

L’article 3 de la loi du 10 février 2003 relative à la responsabilité des et pour les membres du personnel au service des personnes publiques est abrogé suite à l’ajout des nouveaux articles 6.15 et 6.16.

Nr. 52 van de heer **Geens c.s.**Art. 37/1 (*nieuw*)**Een artikel 37/1 invoegen, luidende:**

“Art. 37/1. Artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor de personeelsleden in dienst van openbare besturen wordt opgeheven.”

VERANTWOORDING

Artikel 3 van de wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor de personeelsleden in dienst van openbare besturen wordt opgeheven ingevolge de nieuwe artikelen 6.15 en 6.16.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 53 de M. **Geens et consorts**

Art. 38

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

L' article 18 de la loi relative aux contrats de travail n'étant pas modifié, les dispositions analogues ne le sont pas davantage.

Nr. 53 van de heer **Geens c.s.**

Art. 38

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Aangezien artikel 18 van de arbeidsovereenkomstenwet niet wordt aangepast, worden de analoge bepalingen ook niet gewijzigd.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 54 de M. **Geens et consorts**

Art. 42/1 (*nouveau*)

Insérer un article 42/1 rédigé comme suit:

“Art. 42/1. L’article 151, § 2, de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“Pour les contrats d’assurance visés à l’article 1er de l’arrêté royal du 12 janvier 1984 déterminant les conditions minimales de garantie des contrats d’assurance couvrant la responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée, un sinistre causé intentionnellement par un mineur ou résultant de sa faute lourde, comme prévu par l’article 62 de la présente loi, n’est pas opposable à la personne lésée.””

JUSTIFICATION

Cette disposition tend à garantir l’indemnisation de la personne lésée si le préjudice a été causé intentionnellement par le mineur ou s’il résulte de sa faute lourde. L’article 62 de la loi du 4 avril 2014 dispose que l’assureur ne peut pas être tenu de fournir sa garantie à l’égard de quiconque a causé intentionnellement le sinistre et qu’il peut s’exonérer de ses obligations pour les cas de faute lourde déterminés expressément et limitativement dans le contrat. Lorsqu’il s’agit d’une assurance de la responsabilité civile non obligatoire, par exemple d’une assurance familiale, l’assureur peut opposer cette exception à la couverture à la personne lésée en vertu de l’article 151, § 2, de la même loi.

Toutefois, l’article 151, § 2, alinéa 2, de la loi du 4 avril 2014 prévoit que le Roi peut étendre le champ d’application du paragraphe 1er aux catégories d’assurances de la responsabilité civile non obligatoires qu’il détermine. Il s’en déduit que cette loi permet d’étendre à l’assurance non obligatoire, par arrêté royal, l’inopposabilité des moyens de défense applicable aux assurances obligatoires. Par conséquent, cette inopposabilité des moyens de défense peut être rendue applicable aux assurances familiales non obligatoires par arrêté royal, auquel cas l’assureur restera tenu d’indemniser la personne lésée en cas de dol ou de faute lourde, tout en disposant ultérieurement

Nr. 54 van de heer **Geens c.s.**

Art. 42/1 (*nieuw*)

Een artikel 42/1 invoegen, luidende:

“Art. 42/1. Artikel 151, § 2, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen, wordt aangevuld met een lid, luidende:

“Voor de verzekeringsovereenkomsten bedoeld bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven is een door de minderjarige opzettelijk veroorzaakt schadegeval of grove schuld in zijn hoofde, zoals bepaald bij artikel 62 van deze wet, niet tegenwerpelijk aan de benadeelde.””

VERANTWOORDING

Deze bepaling strekt ertoe de benadeelde schadeloosstelling te garanderen in geval van een door de minderjarige opzettelijk of door zijn grove fout veroorzaakte schade. Artikel 62 van de wet van 4 april 2014 bepaalt dat de verzekeraar niet kan verplicht worden dekking te geven aan hem die het schadegeval opzettelijk heeft veroorzaakt en hij zich van zijn verplichtingen kan bevrijden voor de gevallen van grove schuld die op uitdrukkelijke en beperkende wijze in de overeenkomst zijn bepaald. De verzekeraar kan deze afwezigheid van dekking in de niet verplichte aansprakelijkheidsverzekeringen, zoals de familiale verzekering, tegenwerpen aan de benadeelde op grond van artikel 151, § 2, van deze wet.

Artikel 151, § 2, tweede lid, van de wet van 4 april 2014 op de verzekeringen bepaalt niettemin dat de koning het toepassingsgebied van paragraaf 1 kan uitbreiden tot de soorten van niet verplichte burgerlijke aansprakelijkheidsverzekeringen die hij bepaalt. Dit betekent dat deze wet de mogelijkheid biedt om de niet-tegenstelbaarheid van de verweermiddelen zoals dit geldt voor verplichte verzekeringen, bij koninklijk besluit uit te breiden tot niet verplichte verzekeringen. Deze niet-tegenstelbaarheid van de verweermiddelen kan dus door een koninklijk besluit toepasselijk gemaakt worden op de niet-verplichte familiale verzekering waardoor de verzekeraar

d'un droit de recours contre l'assuré, prévu à l'article 152 de la loi du 4 avril 2014.

Pour éviter qu'il soit nécessaire de prendre un arrêté royal en application de l'article 151, § 2, précité, de la loi du 4 avril 2014, une disposition est ajoutée à ce paragraphe. Ce faisant, la non-opposabilité sera immédiatement inscrite dans la loi et la personne lésée bénéficiera d'une protection immédiate.

in geval van opzet of grove fout de benadeelde toch moet vergoeden, met nadien een verhaalsrecht op de verzekerde zoals bepaald bij artikel 152 van de wet van 4 april 2014 op de verzekeringen.

Om te vermijden dat een koninklijk besluit moet worden genomen bij toepassing van voormeld artikel 151, § 2, van de wet van 4 april 2014 op de verzekeringen wordt aan deze een paragraaf een bepaling toegevoegd die de niet-tegenwerpelijikheid meteen wettelijk verankerd en de bescherming van de benadeelde bijgevolg onmiddellijk realiseert.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 55 de M. **Geens et consorts**

Art. 45

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

L'article 18 de la loi relative aux contrats de travail n'étant pas modifié, les dispositions analogues ne le sont pas davantage.

Nr. 55 van de heer **Geens c.s.**

Art. 45

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Aangezien artikel 18 van de arbeidsovereenkomstenwet niet wordt aangepast, worden de analoge bepalingen ook niet gewijzigd.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)

N° 56 de M. **Geens et consorts**

Art. 47

Remplacer les mots “les articles 51 et 52” **par les mots** “*les articles 48 et 49*”.

JUSTIFICATION

Cet amendement tient compte de l’observation du Conseil d’État.

Nr. 56 van de heer **Geens c.s.**

Art. 47

De woorden “de artikelen 51 en 52” **vervangen door de woorden** “*de artikelen 48 en 49*”.

VERANTWOORDING

Dit amendement houdt rekening met de opmerking van de Raad van State.

Koen Geens (cd&v)
Khalil Aouasti (PS)
Philippe Pivin (MR)
Claire Hugon (Ecolo-Groen)
Katja Gabriëls (Open Vld)
Ben Segers (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)